

DOGODEK V SPOMIN NA DR. BARBARO SUŠEC MICHIELI
(1967–2011)

*Hočem osvojiti svet 2.1 –
Igralka na prepihu kultur*

1. oktober
2021

Akademija za gledališče, radio, film in
televizijo Univerze v Ljubljani

Aškerčeva 5,
Ljubljana

IGRALEC — VLOGA | Izhodiščno spleh

Portretist → informator
mogo. skuro zadanejši
kostumier

o igralcu → igralec kot instrument, na katerega igra avtor
drugi teor. pristop to, kar, podle pesnik, je samo okvir
alternativna za igralca
Heppel → analogno razmerju DRAMA GLEDALŠKE

Šeb Drobščak: transmisijska metafora poleg druge uporabe
igralnega ustrojanja. in da močuj 'stranve'
→ avtorstvo } v ustrojanju
→ razloži } oblikovno

Schopenhauer | Igralec

1. nima sposobnost, da svoje notranjost obne uarve
2. fenotipno čini pametnejši fingirane občutit
3. izbira in izbira, da ravne čl. karakter

↓
→ mit o PUBLICO, NIT DA FILOZ. GLEDALŠKE DO KONCA
19. STOL. NI BILA PRAMERNO UMETNOST

ZOŠTOL HARTMAN

igralca ne realista, ne reprodukcio. DVIKNE POTI
DRAMATONE PESNITVE V PODROČJE EMPIRIČNO OTIPNITVE
GA, LITER. PODOBO — V SEDANOST SUBJEKTIVNE

PREDSTAVE

19. avtorstvo-ant.

- SIMTEL: artistična naloge igralca letno oditi
- dotonot do obstoječe literature
 - HENDAR: ne vloge, net je napisane in
poetone v knjigi, dupah notmerja ARTIKULACIJA

drugi pol
moperat -

Dogodek *Hočem osvojiti svet 2.1 – Igralka na prepihu kultur* zaznamuje desetletnico smrti dr. Barbare Sušec Michieli, teatrologinje in profesorice zgodovine gledališča na Akademiji za gledališče, radio, film in televizijo Univerze v Ljubljani. Med številnimi temami, s katerimi se je ukvarjala (npr. z zgodovino nacionalnih gledališč, medkulturnih povezav, gledališke publicistike, uprizarjanja antičnih besedil, gledališke terminologije itn.), smo za izhodišče izbrali njeno raziskovanje življenja in dela igralcev v začetku 20. stoletja, zlasti znamenite igralke Marije Vere, ki se je rodila pred natanko stoštiridesetimi leti (22. novembra 1881) v Kamniku. O njeni življenjski in poklicni poti je Barbara napisala magistrsko delo in doktorsko disertacijo (pozneje objavljeno kot znanstvena monografija) ter sodelovala pri pripravi razstave o njej v Slovenskem gledališkem muzeju (danes inštitutu) in snemanju dokumentarnega filma *Hočem osvojiti svet – Portret Marije Vere*, ki ga je režirala Maja Weiss, skupaj z Barbaro tudi soavtorica scenarija.

Znanstvenoraziskovalno delo dr. Barbare Sušec Michieli ne omogoča le večplastnega vpogleda v življenje in delo igralk izpred sto in več let, temveč ponuja tudi spodbudne in inovativne nastavke za premislek o položaju gledaliških ustvarjalk danes, v začetku 21. stoletja, zlasti tistih, ki so presegle ozke nacionalne okvire.

Dogodek je namenjen različnim ciljnim skupinam: mladim, ki so na začetku ustvarjalne poti, da spoznajo vizije in kompleksne poklicne poti velikih gledaliških ustvarjalk nekoč in danes; srednjim generacijam, da se spomnijo osrednjih vsebin, dilem, izzivov kakor tudi radosti umetniškega življenja in ne pozabijo na svojo vlogo v skupnosti zdaj in v prihodnje; starejšim, da se spomnijo svojih dosežkov in vpetosti v slovenski in svetovni gledališki prostor, kar ni le zgodovinski spomin, temveč ohranja ustvarjalni potencial tudi v sedanjosti.

Verba volant, scripta manent, pravi stara latinska modrost, ki smo ji sledili tudi avtorici in avtor koncepta, ko smo se odločili, da bomo ob spominskem dogodku pripravili tudi to knjižico. Ob mislih, ki jih bodo v predavanjih in pogovorih ubesedili udeleženci dogodka, bodo tako tudi zapisane besede ohranjale spomin na Barbaro. Zato smo pripravili njeno pregledno biografijo, sestavili izčrpno bibliografijo njenih del, pridobili njene portrete in drugo fotografsko gradivo iz javnih in zasebnih zbirk ter zbrali nekaj spominskih utrinkov njenih kolegic in kolegov. Prisrčna hvala vsem, ki so nas podpirali in nam pomagali, da smo lahko pripravili ta poklon Barbari Sušec Michieli – nepozabni raziskovalki, profesorici, mentorici, kolegici in prijateljici.

MAJA WEISS, MAJA ŠORLI, ALDO MILOHNIČ

DOGODEK V SPOMIN NA DR. BARBARO SUŠEC MICHIELI
(1967–2011)

Hočem osvojiti svet 2.1 – Igralka na prepihu kultur

Koncept:
MAJA WEISS
DR. MAJA ŠORLI
DR. ALDO MILOHNIČ

Produkcija:
AKADEMIJA ZA GLEDALIŠČE, RADIO,
FILM IN TELEVIZIJO UNIVERZE V LJUBLJANI,
FESTIVAL MESTO ŽENSK IN ZAVOD MAJA WEISS

*Dogodek je del projekta Bepart, ki ga Mesto žensk izvaja
s podporo programa Ustvarjalna Evropa.*

1. oktober
2021

Akademija za gledališče, radio, film in
televizijo Univerze v Ljubljani

Aškerčeva 5,
Ljubljana

*V primeru, da zaradi ukrepov za zaježitev epidemije
izvedba dogodka s fizično prisotnostjo ne bi bila mogoča,
bo dogodek potekal v virtualnem okolju.*

PROGRAM

10.00–10.10 Pozdravni nagovor

10.10–12.00 Uvodni predavanji:

dr. Jan Lazardzig
(Freie Universität Berlin,
Institut für Theaterwissenschaft)

dr. Bojana Kunst
(Justus-Liebig-Universität Giessen,
Institut für Angewandte Theaterwissenschaft)

12.00–12.20 Odmor

12.20–13.15 Projekcija filma *Hočem osvojiti svet – Portret igralka Marije Vere*
(režiserka Maja Weiss, scenaristki Barbara Sušec Michieli in Maja Weiss,
produkcija Bela Film, koprodukcija RTV Slovenija, 2006)

13.15–14.00 Pogovor dr. Alda Milohnića
z režiserko Majo Weiss in igralko Ivanko Mežan

14.00–15.00 Odmor

15.00–17.00 Pogovor dr. Maje Šorli
z igralkami Natašo Burger, Jette Ostan Vejrup,
Nedo Rusjan Bric in Katarino Stegnar

17.00–17.30 *Hočem osvojiti svet 3.1*
(študentski Akademijški blog v živo)

17.30–17.45 Poslovilni nagovor

Hočem osvojiti svet – Portret igralke Marije Vere

Režiserka:
MAJA WEISS

Producentka:
IDA WEISS

Scenaristki:
BARBARA SUŠEC MICHIELI in MAJA WEISS

Pripovedovalka:
BARBARA SUŠEC MICHIELI

Direktor fotografije:
BOJAN KASTELIC

Montažer:
PETER LOZAR

Oblikovalca zvoka:
TONE ŽEROVNIK in MATEJ PERIH

Organizacija:
ANITA MEŽNARŠIČ

Glas Marije Vere:
MAJA GAL ŠTROMAR

Tajnica režije:
TADEJA JENIČ

Produkcija:
BELA FILM

Koprodukcija:
RTV SLOVENIJA – UREDNIŠTVO
DOKUMENTARNIH ODDAJ

Urednica Dokumentarnega
programa RTV Slovenija:
ŽIVA EMERŠIČ

Finančna podpora:
MINISTRSTVO ZA KULTURO RS

Dolžina:
54 MINUT

Format:
DIGITAL BETA, COLOR

Leto produkcije:
2006,
EVROPSKO LETO MOBILNOSTI

Kader iz filma *Hočem osvojiti svet - Portret igralke Marije Vere*

Udeleženke in udeleženca v programu dogodka

NATAŠA BURGER je diplomirala iz francoščine in slovenščine na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani ter iz dramske igre na gledališkem Konservatoriju Jaroslava Ježka v Pragi. Diplomirala je tudi na gledališki akademiji DAMU v Pragi iz avtorske igre in pedagogike. Ves čas deluje kot svobodna ustvarjalka. Igrala je v gledališčih v Pragi ter v številnih slovenskih, čeških in tujih filmih in nadaljevankah. Na dramski šoli Barice Blenkuš, na Srednji vzgojiteljski šoli in gimnaziji v Ljubljani ter na Akademiji umetnosti Univerze v Novi Gorici je poučevala igro, eno leto tudi predmet Dialog s samim seboj (Dialogické jednání) na gledališki akademiji DAMU v Pragi. Ustanovila je in dve leti vodila malo filmsko šolo v Ljubljani, prav tako je vodila priprave igralcev za nastope v številnih slovenskih filmih. Napisala je več gledaliških iger in dve monodrami v češkem in slovenskem jeziku, v katerih je tudi sama nastopala in jih režirala. Do zdaj je prejela nagrado vesna za glavno žensko vlogo v filmu *Uglaševanje* v režiji Igorja Šterka in nagrado vesno za stransko žensko vlogo v filmu *Ruševine* v režiji Janeza Burgerja.

BOJANA KUNST je filozofinja, dramaturginja in teoretičarka sodobnih scenskih umetnosti. Je profesorica na Inštitutu za uporabne gledališke znanosti na Univerzi Justus Liebig v Gießnu, kjer od leta 2012 vodi mednarodni magistrski program Koreografija in performans. Po končanem doktorskem študiju filozofije na Univerzi v Ljubljani in postdoktorskem študiju na Univerzi v Antwerpnu in Univerzi v Ljubljani je bila gostujoča profesorica na evropskih umetniških akademijah in univerzah, vodila je dramaturške delavnice in delovala kot dramaturginja, svetovalka in predavateljica. Je avtorica knjig in urednica monografij, med njimi: *Višnje v čokoladi* (Apokalipsa, Ljubljana, 1995), *Nemogoče telo* (Maska, Ljubljana, 1997), *Nevarne povezave* (Maska, Ljubljana, 2004), *Umetnik na delu. Bližina umetnosti in kapitalizma* (Maska, Ljubljana, 2013) in *Artist at Work* (Zero Books, Winchester, 2015).

JAN LAZARDZIG je profesor teatrologije na Freie Universität v Berlinu. Doktoriral je leta 2006 z disertacijo o tehniki v gledališču 17. stoletja. Bil je postdoktorski sodelavec na Univerzi v Chicagu (2011–2013) in izredni profesor teatrologije na Univerzi v Amsterdamu (2013–2017). Med letoma 2009 in 2012 je bil koordinator Delovne skupine za gledališko zgodovino pri International Federation for Theatre Research (IFTR). Napisal in uredil je več knjig, med njimi: *Theaterhistoriographie. Eine Einführung* (2012, soavtorja M. Warstat in V. Tkaczyk), *Ruinierte Öffentlichkeit. Zur Politik von Theater, Architektur und Kunst in den 1950er Jahren* (2012, soavtorica C. Blümle), *Technologies of Theater. Joseph Furtenbach (1591–1667) and the Transfer of Technical Knowledge in Early Modern Theater Cultures* (2016, soavtor H. Rößler), »*Images en action*«. *The Theoretical Writings of Claude-François Ménestrier (1631–1705)* (2018, soavtorja A. Keppeler in N. Gess), trenutno pa piše knjigo o zgodovini gledaliških študij v Nemčiji.

IVANKA MEŽAN je prvič stopila na oder v Slovenskem narodnem gledališču na osvobojenem ozemlju v Črnomlju leta 1944, ko je bila stara komaj 17 let, in se nato vpisala na takratno Akademijo za igralsko umetnost v Ljubljani (današnja UL AGRFT). Članica ansambla SNG Drama Ljubljana je bila od leta 1945 do leta 1979, po upokojitvi pa je redno nastopala tudi v drugih slovenskih gledališčih. Najprej se je uveljavila z vlogami mladostnic v slovenskih in tujih klasičnih in sodobnih dramah, nato pa prevzemala čedalje zahtevnejše, zrelejše ženske like. Kot filmska igralka je debitirala leta 1973 v filmu *Cvetje v jeseni* in ustvarila številne vloge v celovečernih filmih ter televizijskih filmih, dramah in nadaljevankah. Pogosto je nastopala tudi v radijskih igrh. Za svoje ustvarjalno delo v gledališču je prejela številne nagrade, med njimi: Sterijevo nagrado za igro (1967), Borštnikovo nagrado za igro (1977), nagrado Prešernovega sklada (1986), Borštnikov

prstan (1995), nagrado bert za življenjsko delo na področju filmske igre (2015), leta 2019 pa je bila razglašena za častno meščanko Ljubljane.

ALDO MILOHNIČ je izredni profesor na Univerzi v Ljubljani – Akademiji za gledališče, radio, film in televizijo, kjer predava zgodovino gledališča. Od leta 2013 je predstojnik Centra za teatrologijo in filmologijo UL AGRFT. Je urednik številnih zbornikov in tematskih števil strokovnih in znanstvenih revij, soavtor več knjig, avtor številnih znanstvenih in strokovnih člankov ter avtor znanstvenih monografij *Teorije sodobnega gledališča in performansa* (2009), *Umetnost v času vladavine prava in kapitala* (2016) in *Gledališče upora* (2021). Je član uredniških odborov gledaliških revij *Amfiteater* in *European Journal of Theatre and Performance*, član Društva gledaliških kritikov in teatrologov Slovenije in International Federation for Theatre Research (IFTR) ter član sveta Slovenskega gledališkega inštituta in izvršnega odbora European Association for the Study of Theatre and Performance (EASTAP).

JETTE OŠTAN VEJRUP je leta 1986 diplomirala na Århus Teater Akademi na Danskem in leta 1988 na École internationale de théâtre de Jacques Lecoq v Parizu. Nastopala je v več gledališčih v ZDA, Veliki Britaniji in na Danskem, sodelovala je tudi z britansko gledališko skupino Théâtre de Complicité. Na mednarodni gledališki šoli Ole Brekke v Københavnu je dve leti poučevala gib in improvizacijo. Vloga Ženska v Handkejevih *Železniških informacijah* (EG Glej, 1989) je bila njena prva vloga v slovenskem gledališču; za predstavo je skupaj z avtorsko ekipo predstave prejela Borštnikovo diplomu za posebne dosežke. V Sloveniji je najprej delovala kot svobodnjakinja in ustvarila številne pomembne vloge v mnogih slovenskih gledališčih, zlasti v SNG Drama Ljubljana, od leta 2004 pa je članica ansambla Mestnega gledališča ljubljanskega. Igrala je v več TV-nadaljevanj ter sodelovala pri kratkih in celovečernih filmih. Do zdaj je prejela tri Borštnikove nagrade za igro (1990, 2007 in 2015), dve zlati pali-

čici (1998 in 2005), dve Dnevnikovi nagradi (2011 in 2018) in nagrado Sklada Staneta Severja (2020). Letos je prejela Borštnikov prstan, najpomembnejšo slovensko nagrado za igralske dosežke.

NEDA RUSJAN BRIC je diplomirala iz igre in magistrirala iz gledališke režije na UL AGRFT. Od leta 1995 je članica ansambla Slovenskega mladinskega gledališča. Ves čas je nastopala tudi v projektih, ki so nastali izven njenega matičnega gledališča. Leta 2005 je zasnovala svoj prvi avtorski projekt, *Trieste–Alessandria Embarked (Štorja od Lešandrink)*, v katerem je tematizirala fenomen aleksandrink. Od tedaj redno režira, praviloma po svojih dramskih predlogah (npr. *Eda – zgodba bratov Rusjan, Dr. Prešeren, Zrno soli ali Vse najboljše, Marina!* itn.); režirala je tudi več državnih proslav in drugih prireditev. Med letoma 2014 in 2016 je bila vršilka dolžnosti direktorja SNG Nova Gorica, nato pa se je znova vrnila v ansambel SMG, hkrati pa je vodila zmagovalno kandidacijo Nove Gorice za Evropsko prestolnico kulture 2025, kjer je trenutno tudi umetniška vodja. Deluje tudi kot pedagoginja na Akademiji umetnosti Univerze v Novi Gorici. Igrala je v več TV-nadaljevanj ter sodelovala pri več kot desetih filmih. Za pisateljske, igralske in režijske dosežke je prejela številne nagrade: nagrado satir na festivalu SKUP na Ptuj (2009), nagrado ZDUS za igro (2010) in dvakrat Bršljanov venec ZDUS (2014 in 2015), nagrado tantadruj (2012), nagrado Franceta Bevka Mestne občine Nova Gorica (2013) in nagrado Mira Slovenskega centra PEN (2019).

KATARINA STEGNAR je leta 2002 diplomirala iz dramske igre na UL AGRFT. S svojo ustvarjalnostjo je zaznamovala zlasti neodvisno sceno: kot sodelavka platforme za raziskavo, razvoj in produkcijo sodobne scenske umetnosti Via Negativa, kot članica skupin Betontanc in Beton Ltd. ter kot igralka v predstavah Gledališča Glej, Anton Podbevšek Teatra, SNG Drama Ljubljana, E.P.I. centra, skupine Wax Factory, Plesnega Teatra Ljubljana, festivala Ex-Ponto, Zavoda Maska itd. Od leta 2014 je članica

ansambla Slovenskega mladinskega gledališča, s katerim sicer sodeluje že od leta 2002. Nekaj vidnih vlog je odigrala tudi v filmih. Za ustvarjalno delo v gledališču je prejela nagrado zlata ptica (2005), nagrado Veljko Maričič za najboljšo mlado igralko na Mednarodnem festivalu malih odrov na Reki (2007), nagrado Prešernovega sklada za vloge v predstavah SMG in za projekte na neodvisni sceni (2016), nazadnje pa dve skupinski nagradi na Festivalu Borštnikovo srečanje: nagrado za igro v predstavi *Človek, ki je gledal svet* (2017) in veliko nagrado za najboljšo uprizoritev za predstavo *6* (2018).

MAJA ŠORLI dela kot svetovalna delavka in pedagoginja, dramatičarka ter dramaturginja, izobražuje pa se tudi iz psihodrame. Diplomirala je iz psihologije na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani (2003), leta 2011 pa je z doktorsko disertacijo *Vloga besedila v slovenskem postdramskem gledališču* končala še študij dramaturgije na UL AGRFT. Leta 2014 je objavila svojo prvo znanstveno monografijo *Slovenska postdramska pomlad* (Knjižnica MGL). V letu 2014 je delala pri projektu raziskovanja občinstva v Angliji v izvedbi Royal Central School of Speech and Drama, Univerza v Londonu. Bila je članica umetniške skupine PreGlej. Med letoma 2015 in 2019 je bila glavna in odgovorna urednica revije *Amfiteater*. Leta 2021 je za svoj prvenec z naslovom *Tega okusa še niste poskusili* prejela nagrado Slavka Gruma za najboljšo slovensko dramsko besedilo.

MAJA WEISS, režiserka, scenaristka, producentka, pedagoginja in aktivistka je diplomirala iz filmske režije na AGRFT. Do zdaj je posnela že več kot štirideset filmov in prejela skoraj toliko nagrad. Je prva slovenska ženska režiserka celovečernega igranega filma za velika platna *Varuh meje* (2002), ki je prejel več mednarodnih nagrad: nagrado Manfred Salzgeber na Berlinalu za najbolj inovativen evropski film, nominacijo Evropske filmske akademije, Fassbinderjevo nagrado, vesno za najboljšo režijo na Festivalu slovenskega filma itn. Največji mednarodni uspeh na področju dokumentarnega filma

je doživela *Cesta bratstva in enotnosti* (1999), ki je bila na International Documentary Filmfestival v Amsterdamu uvrščena med tri najboljše celovečerne digitalno posnete dokumentarce na svetu. Mednarodno uspešna in nagrajevana sta bila tudi *Fant pobratim smrti* (1991) in *Fant pobratim smrti 2* (2012), v katerih se je spoprijela s posledicami jedrske katastrofe v Černobilu. Trije filmi o Sudanu (*Nuba, čisti ljudje*, 1999; *Dar Fur, vojna za vodo*, 2007; *Oči in ušesa Boga*, 2012), ki jih je posnela v soavtorstvu s Tomom Križnarjem, so bili prikazani in nagrajevani po celem svetu, tudi z nagrado Amnesty International. Med letoma 2005 in 2007 je bila predsednica Društva slovenskih filmskih ustvarjalcev, je članica Evropske filmske akademije, Društva slovenskih režiserk in režiserjev in drugih strokovnih organizacij.

Koncept študentskega Akademijskega bloga v živo z naslovom *Hočem osvojiti svet 3.1* je pripravila MANCA LIPOGLAVŠEK, študentka dramaturgije in scenskih umetnosti, v sodelovanju s študentkami in študenti Akademije za gledališče, radio, film in televizijo Univerze v Ljubljani (mentorja: izr. prof. dr. Aldo Milohnić in prof. dr. Tomaž Toporišič).

MAJA ŠORLI

Barbara Sušec Michieli (1967–2011)

Dramaturginja in teatrologinja, profesorica zgodovine gledališča na UL AGRFT in avtorica prve monografije o katerikoli igraki na Slovenskem

»Moja zgodba Marije Vere je končana. Raziskovala sem jo petnajst let, z njo sem živela in potovala. /... / Ob izjemni in nenavadni zgodbi Marije Vere sem odkrivala tudi sebe. Sebe in svoj čas,« so zadnje besede Barbare Sušec Michieli v filmu *Hočem osvojiti svet – Portret igralko Marije Vere*, ki ga je posnela skupaj s prijateljico in režiserko Majo Weiss.

Barbara Sušec Michieli se je rodila 20. aprila 1967 v Ljubljani mami Majdi (rojeni Ahlin) ter očetu Štefanu Sušču Michieliju. Oče je bil eden vodilnih slovenskih entomologov in profesor na Oddelku za biologijo takratne Prirodoslovno-matematično-filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, ki pa je leta 1968 umrl za srčnim infarktom. Soprog Majdi, zaposleni na Medicinski fakulteti Univerze v Ljubljani, je zapustil dve hčerki. Barbara o svojem otroštvu in visoko izobraženih starših s svojimi kolegi in kolegicami ni govorila, spominski prispevek Matije Gogala ob prezgodnji smrti njenega očeta pa otrok ne omenja.

Barbara je obiskovala Srednjo naravoslovno šolo Ljubljana (danes Gimnazija Bežigrad), smer Naravoslovno-matematična tehnologija, in jo zaključila leta 1985. Po srednji šoli se je vpisala na Akademijo za gledališče, radio, film in televizijo Univerze v Ljubljani, smer Dramaturgija, kjer je oktobra 1990 tudi diplomirala s povprečno oceno 9,6. Naslov njene naloge iz teoretične dramaturgije se je glasil »Naključno srečanje matematike in umetno-

sti. Kratki fragmenti iz estetike in teorije drame«, naloga iz zgodovine gledališča z naslovom »Marija Vera. Novo gradivo za biografijo. Mannheim« pa je bila že začetek njene profesionalne poti. V pestrih študentskih letih je tako dokončno iz naravoslovja prestopila v gledališče; pisala je strokovne prispevke in med drugim souredila zbornik ob 20-letnici Gledališča Glej ter tudi delala praktično kot dramaturginja in sodelovala pri filmih (npr. pri *Balkanskih revolverših* Maje Weiss, 1991).

Pod mentorstvom profesorja Marka Marina je vpisala magistrski študij ter kot štipendistka nemške vlade (DAAD) študijsko leto 1992/93 preživela na Univerzi v Kölnu, na enem najstarejših teatroloških inštitutov v Evropi. Novembra 1993 se je zaposlila kot asistentka stažistka na dramaturškem oddelku UL AGRFT ter bila kot Barbara Pušić konec leta 1994 prvič izvoljena v naziv asistentka za predmet dramaturgija. V prošnjih izvolitev v naziv je navedla tudi zakonski status: poročena, mož Andrija Pušić, otroka: Eva in Luka.

Na snemanju *Balkanskih revolveršev*: kostumografka Janeta Čoh, režiserka Maja Weiss in Barbara, za kamero je skrit Rado Likon. Foto: MARTIN SKOLIBER

Študentska leta. Foto: DIEGO ANDRÉS GÓMEZ

Z izvolitvijo se je uspešno vključila v pedagoško in raziskovalno delo na Oddelku za dramaturgijo ter v raziskovalni projekt z naslovom »Zgodovinske preobrazbe v oblikovanju nacionalnih gledališč« (1994–1996). Kmalu zatem je tudi magistrirala z delom »Marija Vera na nemških odrih (1907–1919)« ter nadaljevala z doktorskim študijem pod mentorstvom profesorjev Marka Marina in Andreja Inkreta. Leta 1998 in potem še 2001 je bila izvoljena v naziv visokošolska sodelavka asistentka ter je sodelovala pri različnih slovenskih in mednarodnih projektih. Bila je članica dveh strokovnih mednarodnih organizacij, International Theatre Institute (ITI) ter International Federation for Theatre Research (IFTR/FIRT), pri slednji se je vključila v Delovno skupino za gledališko zgodovino (History Working Group), kar je njeno delo še posebej zaznamovalo. Leta 2002 je doktorirala z delom »Gledališki opus Marije Vere«, dve leti kasneje je bila prvič izvoljena v naziv visokošolska učiteljica docentka in leta 2004 je prevzela koordiniranje prej omenjene Delovne skupine za gledališko zgodovino. Kot je v habilitacijskem strokovnem mnenju zapisal njen mentor profesor Marko Marin, je »v razmeroma kratkem času prodrla v mednarodne kroge gledaliških raziskovalcev«, ukvarjala pa se je predvsem z zgodovino slovenskega in evropskega

gledališča, problematiko nacionalnih gledališč ter z gledališko zgodovinsko metodologijo. Pomembno je prispevala tudi k nastanku *Gledališkega terminološkega slovarja*, ki je izšel leta 2007 (ZRC SAZU).

Čeprav se zdi, da je bilo središče njenega ustvarjanja znanstvenoraziskovalno delo, pa je bila dejavna tudi na drugih področjih. Po upokojitvi profesorja Marka Marina leta 2005 je bila nosilka predmeta Zgodovina gledališča, po bolonjski prenovi pa še sonosilka predmeta Slovenska dramatika in gledališče skupaj s profesorjem Denisom Ponižem. Od oktobra 2007 je bila mentorica prvi mladi raziskovalki, ki se je usposabljala na UL AGRFT, Maji Šorli, kasneje tudi Evi Vrtačič ter krajši čas še Anji Bajda. Predavala je tudi na Univerzi v Atenah, Svobodni univerzi v Berlinu ter Univerzi v Warwicku. Poleg pedagoškega dela je opravljala še druga strokovna in organizacijska dela: bila je koordinatorica UL AGRFT za evropske programe Erasmus (1999–2010), članica Sveta Slovenskega gledališkega muzeja in med letoma 2005 in 2010 predsednica Sveta te institucije, članica Sveta Borštnikovega srečanja (2005–2010), članica Programskega sveta Slovenskega mladinskega gledališča (2007–2010) itd. Med vodstvenimi in strokovnimi funkcijami na UL AGRFT je pomembno izpostaviti še njeno predstojništvo Centra za teatrologijo in filmologijo (2003–2010) ter Oddelka za dramaturgijo (2006–2007), predvsem pa njeno vodenje raziskovalne skupine (2006–2011).

Barbara Sušec Michieli je sledila tradiciji znanstvenoraziskovalne dejavnosti, ki je bila študentkam in študentom na UL AGRFT precej skrita, zato jo na tem mestu na kratko obnovimo. Že ob ustanovitvi Akademije za igralsko umetnost leta 1946 je imel prvi rektor Filip Kalan Kumbatovič vizijo »vpeljati slovensko teatrologijo v mednarodne tokove«. Deset let kasneje je bila ustanovljena Mednarodna zveza za gledališke raziskave IFTR/FIRT (danes le še IFTR), in Akademija za igralsko umetnost je bila »ena izmed ustanovitvenih članic in edina udeleženka iz Jugoslavije (takrat članice gibanja neuvrčenih)«. V času študija Barbare Sušec Michieli je tovrstno dejavnost na AGRFT vodil prav Marko Marin, profesor zgodovine gledališča,

V predavalnici na Nazorjevi (2006). Foto: ŽELJKO STEVANIČ IFP / ARHIV CTF UL AGRFT

s katerim sta se tudi udeleževala svetovnih srečanj. Barbara Orel v zgodovinskem pregledu znanstvenoraziskovalne dejavnosti na UL AGRFT izpostavi tudi, da je bilo izvajanje »raziskovalnih projektov vedno povezano z izzivi pridobivanja finančnih sredstev«, ta je skupina pridobivala na Ministrstvu za znanost in tehnologijo, kasneje pa pri Javni agenciji za raziskovalno dejavnost RS – ARRS. Barbari Sušec Michieli je bilo leta 2007 odobreno financiranje za projekt z naslovom *Dinamika sprememb v slovenskem gledališču 20. stoletja – Procesi oblikovanja in rušenja umetnostnih, družbenih in kulturnih meja* (2007–2009, v partnerstvu z Inštitutom za novejšo zgodovino), leta 2009 pa je v program *Gledališke in medumetnostne raziskave* povezala raziskovalke in raziskovalce vseh treh slovenskih umetniških akademij Univerze v Ljubljani ter kasneje še Fakultete za družbene vede. Rezultati teh projektov so javno dostopni ter izčrpno povzeti tudi v že omenjenem preglednem članku Barbare Orel, vseeno pa poudarimo, da je prav Barbara Sušec Michieli zaslužna, da je znanstvenoraziskovalna dejavnost na UL AGRFT opazno zaznamovala slovenski in evropski prostor. Soustanovila je revijo *Amfiteater*

– prvo slovensko znanstveno revijo za gledališče in scenske umetnosti (prvič izšla leta 2008, urednica Barbara Orel), souredila je razkošno oblikovano knjigo *Dinamika sprememb v slovenskem gledališču 20. stoletja* (2010, ur. B. Sušec Michieli, B. Lukan in M. Šorli), organizirala znanstveno srečanje Delovne skupine za gledališko zgodovinopisje v Sloveniji leta 2008, pa leta 2010 mednarodno gledališko konferenco z naslovom *Cultural Space and Identity in a post-Socialist Context* in znanstveno srečanje skupine STEP – Project on European Theatre Systems, ki proučuje gledališke sisteme v manjših evropskih državah. Naravnost v središče mednarodnih raziskav gledališča je vpeljala tudi svoji naslednici – Barbaro Orel, ki je prevzela vodenje raziskovalne skupine po njeni smrti, in Majo Šorli, ki je nadaljevala delo v skupini STEP ter v IFTR in leta 2014 prevzela uredništvo revije *Amfiteater* (do leta 2019), mednarodni Delovni skupini za gledališko zgodovinopisje pa se je pridružil Aldo Milohnić, ki je nasledil njeno profesorsko mesto.

V vsej tej dejavnosti se je zrcalila Barbarina bistvena lastnost – svetovljanskost, ki jo je odkrivala tudi pri Mariji Veri na začetku svoje raziskovalne poti. Vpisana

Srečanje Delovne skupine za gledališko zgodovinopisje IFTR v Ljubljani (2008); sprejem pri županu; z leve proti desni: Heikki Koski, Rosemarie Bank, Lucie Sutherland, Marja Wilmer, Jo Robinson, Steve Wilmer, Jim Davis, Jan Lazardzig, Pirkko Koski, Kate Newey, Zoran Janković (župan), Mikko-Olavi Seppälä, Pentti Paavolaainen, Barbara Sušec Michieli, Yael Zarhy - Levo, Eeva Mustonen, Helmar Schramm, Hanna Korsberg, Aleš Valič (dekan UL AGRFT), Barbara Orel, Maja Šorli, Marina Gumzi. Foto: MIHA FRAS / ARHIV CTF UL AGRFT

v širok svetovni milje je tudi gledališko zgodovino razumela in raziskovala na sodoben, kulturološki način, in vedno iskala povezave s sodobnimi temami, ki niso omejene na področje gledališča – s položajem umetnosti in umetnic, umetnikov v družbi nasploh, z ženskim vprašanjem, nacionalnimi identitetami in z družbenimi spremembami nasploh. Z estonsko kolegico Anneli Saro se nista mogli načuditi podobnostim slovenske in estonske gledališke zgodovine in sedanjosti (monografija *Global changes – local stages: How theatre functions in smaller European countries*, 2009) ter kljub proučevanju največjih gledaliških sistemov cenili majhnost in lepoto domače ustvarjalnosti. V študiji, ki sta jo pripravila z nemškim profesorjem gledališke zgodovine Helmarjem Schrammom, z naslovom »Parthos and Melancholy: Rethining 'Theatre' in Times of Doubt« sta tako povezala problematiko družbenih problemov po padcu Berlinskega zidu z občutji dvoma, ki so v 17. stoletju preželi Evropo, z manifestacijami patosa in melanholije v številnih umetniški dogodkih. Razprava sta zaključila s poglavjem, v katerem razpravljata o izražanju smrti v umetniških postavitvah, in sicer s provokativnimi besedami Dragana Živadinova, s katerimi zanika pomembnost smrti in daje prednost znanju, ustvarjalnosti in svobodi.

Nedvomno so bile to tudi temeljne vrednote zasebnega življenja Barbare Sušec Michieli, čeravno je

ločnica med zasebnim in javnim lahko zgolj umetna. Po ločitvi od svojega prvega moža, računalničarja in glasbenika, se je leta 2004 vrnila k svojemu izvornemu priimku. V letu 2005 je izšla njena monografija *Marija Vera: igralka v dinamičnem labirintu kultur*, ki sta ji v letu 2006 sledila razstava pod okriljem Slovenskega gledališkega muzeja (danes Slovenski gledališki inštitut – SLOGI) in dokumentarni film *Hočem osvojiti svet – Portret igralka Marije Vere*. V tem novem poglavju njenega življenja se je njeno gledališkozgodovinsko poslanstvo zlilo tudi z novo ljubeznijo. Partnersko in poklicno pot je dovršila s Helmarjem Schrammom, a njuna zakonska sreča ni trajala dolgo. Leta 2009 je zbolela za rakom in 7. julija 2011 umrla. Dva dni zatem je bila častno izvoljena v naziv izredna profesorica za področje dramaturgija. Pokopana je na dravelskem pokopališču v Ljubljani, nedaleč od svoje sodelavke Tanje Premk Grum, igralca Rudija Kosmača ter kiparke in oblikovalke Dane Pajnič Oražem.

V začetnem navedku iz filma o Mariji Veri so bile izpuščene naslednje Barbarine besede: »Odkrila sem, da dokumenti niso samo dokumenti, ampak skrivajo v sebi čudno energijo življenja. Da se te dotaknejo in oživijo.« Marija Vera je kot igralka živela s silno ekstrovertno energijo, s katero je osvojila evropske odre, Barbara Sušec Michieli pa je svojo introvertno energijo, neizčrpno vedoželjnost in svetovljansko širino usmerila v plemenitenje gledališke znanosti in umetnosti.

Razstava o Mariji Veri na Festivalu Borštnikovo srečanje.
Foto: IKONOTEKA SLOGI

LITERATURA:

Gogala, Matija in Michieli, Štefan.
»Moji spomini na prof. Štefana Sušca - Michielija.«
Acta entomologica slovenica, letn. 26, št. 2, 2018, str. 107–120.
<http://www.dlib.si/?URN=URN:NBN:SI:doc-SVG74OFK>

Habilitacijske odločbe Barbare Sušec Michieli. Arhiv UL AGRFT.

Orel, Barbara. »Znanstvenoraziskovalna dejavnost na področju gledališča in scenskih umetnosti na UL AGRFT: zgodovinski pregled.« *Zbornik ob 70-letnici Akademije za gledališče, radio, film in televizijo Univerze v Ljubljani*, 2016, str. 33–41.

Bibliografija del Barbare Sušec Michieli

PRIPRAVIL: ALDO MILOHNIČ

Metodološka pojasnila

Od leta 1995 do leta 2004 so dela Barbare Sušec Michieli izšla pod imenom Barbara Pušić. Pri sestavljanju bibliografije njenih del smo primerjali podatke iz digitalnih zbirk COBISS in SICRIS ter arhiva Akademije za gledališče, radio, film in televizijo; kadar se podatki niso ujemali ali niso bili popolni, smo jih preverili in dopolnili s pregledom dejanskih objav. Kategorije, po katerih smo razvrstili bibliografske enote, delno sledijo kategorizaciji raziskovalnih bibliografij po sistemu SICRIS, vendar smo nekatere – zaradi preglednosti in prilagoditve opusu Barbare Sušec Michieli – smiselno združili in preimenovali.

1 ZNANSTVENE IN STROKOVNE MONOGRAFIJE

Naključno srečanje matematike in umetnosti: kratki fragmenti iz estetike in teorije drame; Marija Vera: novo gradivo za biografijo – Mannheim. Diplomsko delo. Ljubljana, 1990.

Marija Vera na nemških odrih: 1907–1919. Magistrsko delo. Ljubljana, 1996.

Med prevratništvom in apologijo – nacionalna gledališča skozi čas [soavtor Tone Peršak: *Teoretično samoutemeljevanje slovenskega nacionalnega gledališča*]. Ljubljana: Slovenski gledališki muzej, 1998 (Dokumenti Slovenskega gledališkega muzeja, letn. 33, št. 68–69).

Gledališki opus Marije Vere. Doktorska disertacija. Ljubljana, 2002.

Slovenski krog kulture / Slovenian Circle of Culture [soavtorji in soavtorice: Igor Koršič, Darja Korez Korenčan, Tatjana Pregl Kobe, Jadran Sterle, Andreja Aljančič Povirk]. Ljubljana: Edina, 2004.

Marija Vera: igralka v dinamičnem labirintu kultur. Ljubljana: Slovenski gledališki muzej, 2005.

Igralka Marija Vera: 1881–1954. Katalog razstave. Ljubljana: Slovenski gledališki muzej, 2006.

Gledališki terminološki slovar [soavtorji in soavtorice: Katarina Podbevšek, Marjeta Humar, Slavka Lokar, Viktor Molka, Janko Moder, Miran Herzog, Edi Majaron, Ana Kocjančič, Mojca Žagar Karer]. Ljubljana: Založba ZRC, 2007.

2 ČLANKI V ZNANSTVENI IN STROKOVNI PERIODIKI

Otroci manjšega boga [soavtorica Helena Černež]. *Gledališki list Mestnega gledališča ljubljanskega*, letn. 34, št. 4, 1984, str. 6.

Kralj Ojdip. *Maska*, št. 8–9, 1987/1988, str. 153.

O slovenskem in jugoslovanskem gledališču. *Sodobnost*, letn. 37, št. 2, 1989, str. 187–189.

Usodno srečanje: Sartre in Dama s kamelijami. *Sodobnost*, letn. 37, št. 6–7, 1989, str. 701–703.

Leticija in luštrek. *Maska*, letn. 1, št. 1, 1991, str. 11.

Marija Vera: nacionalno in internacionalno. Primer iz gledališke zgodovine: in memoriam Mariji Veri ob 110. letnici rojstva. *Maska*, letn. 1, št. 1, 1991, str. 50–52.

XII. svetovni kongres FIRT: Moskva, 6.–13. junij 1994. *Maska*, letn. 4, št. 3–5, 1994, str. 30–31.

Kratka knjiga o dolgi zgodovini: Denis Poniž, Kratka zgodovina evropske in ameriške dramatik. *Maska*, letn. 5, št. 1–3, 1995, str. 48–49.

Od kulis do insceniranih prostorov: scenografija v zgodovini slovenskega gledališča (1892–1941). *Maska*, letn. 5, št. 1–3, 1995, str. 65–69.

»Perilo stran! Komedijanti prihajajo!«: gostovanja potujočih igralcev commedie dell'arte v Ljubljani. *Gledališki list Mestnega gledališča ljubljanskega*, letn. 48, št. 3, 1999, str. 20–23.

Rojstvo Maske iz duha dvajsetih: zgodovina slovenske gledališke periodike (I. del). *Maska*, letn. 8, št. 1–2, 1999, str. 68–69.

- Rojstvo Maske iz duha dvajsetih: zgodovina slovenske gledališke periodike (II. del). *Maska*, letn. 8, št. 3–4, 1999, str. 99–100.
- Marko Marin – sedemdesetletnik. *Delo*, letn. 42, št. 156, 7. julija 2000, str. 8.
- Od dobro vzgojene meščanske hčerke do gledališke igralk: Marija Vera (1881–1954). *Teatrološke raziskave*, letn. 1, št. 1, 2001, str. 20–34.
- Hočem ... Nočem ... Želim ... Zmorem ...: Kaj igralka Marija Vera danes lahko pove generacijam, ki se navdušujejo nad Razočaranimi gospodinjami (in vsem ostalim)? *Zvon*, letn. 9, št. 2, 2006, str. 66–67 (ponatis: *Gledališki list SNG Nova Gorica*, letn. 56, št. 5, 2010/2011, str. 70–71).
- Names and Trademarks. *TDR*, letn. 50, št. 2, 2006, str. 173.
- Introductory Notes. *Amfiteater*, letn. 1, št. 2, 2008, str. 11–12.
- Nacionalno gledališče, identiteta in (geo)politika. *Amfiteater*, letn. 1, št. 1, 2008, str. 100–112.
- Out of Control?: Theatre in the Grip of the Economic and Political Crisis. *Amfiteater*, letn. 1, št. 2, 2008, str. 31–51.
- Pathos and Melancholy: Rethinking 'Theatre' in Times of Doubt [soavtor Helmar Schramm]. *Theatre Research International*, letn. 34, št. 3, 2009, str. 278–293.
- A Transnational Community of Scholars: The Theatre Historiography Working Group in IFTR/FIRT [soavtor Thomas Postlewait]. *Theatre Research International*, letn. 35, št. 3, 2010, str. 232–249.
-
- 3 ČLANKI V ZNANSTVENIH
IN STROKOVNIH MONOGRAFIJAH
- Eros in kronos EG Glej [soavtor Marijan Pušavec]. *20 let EG Glej*, ur. Barbara Sušec Michieli, Marijan Pušavec in Marko Crnkovič. Ljubljana: EG Glej, 1990, str. 3–5.
- Seznam predstav [soavtor Marijan Pušavec]. *20 let EG Glej*, ur. Barbara Sušec Michieli, Marijan Pušavec in Marko Crnkovič. Ljubljana: EG Glej, 1990, str. 27–41.
- Gledališče in gledališka zgodovina. *O zgodovini gledališča*, ur. Marko Marin in Barbara Sušec Michieli. Ljubljana: Center za teatrologijo in filmologijo AGRFT (Informacije in raziskave), 1995, str. 23–32.
- Gledališče – barometer materialnega blagostanja, kulturnih in političnih konstelacij: predgovor. *O nevzvišenem v gledališču*, ur. Alenka Bogovič in Barbara Sušec Michieli. Ljubljana: KUD France Prešeren in Center za teatrologijo in filmologijo AGRFT (Vesela znanost), 1997, str. 7–9.
- Umetniki, bohemi, marginalci, izseljenci: življenje igralcev na Slovenskem ob prelomu stoletja. *O nevzvišenem v gledališču*, ur. Alenka Bogovič in Barbara Sušec Michieli. Ljubljana: KUD France Prešeren in Center za teatrologijo in filmologijo AGRFT (Vesela znanost), 1997, str. 69–94.
- Korun in sodobna tuja dramatika. *Mile Korun*, ur. Vasja Predan in Ivo Svetina. Ljubljana: Slovenski gledališki muzej, 2002, str. 189–224.
- Nationalism, Tradition, and Transition in Theatre Historiography in Slovenia. *Writing & Rewriting National Theatre Histories*, ur. S. E. Wilmer. Iowa City: University of Iowa Press, 2004, str. 65–87.
- Marija Vera (1881–1954): igralka, režiserka in pedagoginja z umetniškim opusom v treh kulturnih okoljih. *Pozabljena polovica: portreti žensk 19. in 20. stoletja na Slovenskem*, ur. Alenka Šelih et al. Ljubljana: Tuma in SAZU, 2007, str. 175–179.
- Sava Sever (1905–1979): ena vodilnih jugoslovanskih igralk v desetletju pred drugo svetovno vojno in po njej. *Pozabljena polovica: portreti žensk 19. in 20. stoletja na Slovenskem*, ur. Alenka Šelih et al. Ljubljana: Tuma in SAZU, 2007, str. 411–414.
- The Disappearing Balkans: National Theatres and Geopolitics. *National Theatres in a Changing Europe*, ur. S. E. Wilmer. Basingstoke, New York: Palgrave Macmillan, 2008, str. 196–203.
- Akademija za gledališče, radio, film in televizijo: zgodovinski razvoj. *90 let Univerze v Ljubljani: med tradicijo in izzzivi časa*, ur. Jože Ciperle in Aleš Krbavčič. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, 2009, str. 128–131.
- Center za teatrologijo in filmologijo. *90 let Univerze v Ljubljani: med tradicijo in izzzivi časa*, ur. Jože Ciperle in Aleš Krbavčič. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, 2009, str. 131–132.
- Between Inertia and Cultural Terrorism: Slovenian Theatre in Times of Crisis and Change. *Global Changes – Local Stages: How Theatre Functions in Smaller European Countries*, ur. Hans van Maanen, Andreas Kotte in Anneli Saro. Amsterdam, New York: Rodopi, 2009, str. 63–89.
- Tipologija slovenskega gledališkega izrazja. *Terminologija in sodobna terminografija*, ur. Nina Ledinek, Mojca Žagar Karer in Marjeta Humar. Ljubljana: ZRC SAZU, 2009, str. 259–266.

Slovensko gledališče 20. stoletja v dinamičnih procesih spreminjanja umetnostnih in družbenih norm: uvod [soavtorja Blaž Lukan in Maja Šorli]. *Dinamika sprememb v slovenskem gledališču 20. stoletja*, ur. Barbara Sušec Michieli, Blaž Lukan in Maja Šorli. Ljubljana: Akademija za gledališče, radio, film in televizijo in Maska, 2010, str. 8–13.

Težave s klasiko in z zgodovino: starogrška tragedija v slovenskem gledališču 20. stoletja. *Dinamika sprememb v slovenskem gledališču 20. stoletja*, ur. Barbara Sušec Michieli, Blaž Lukan in Maja Šorli. Ljubljana: Akademija za gledališče, radio, film in televizijo in Maska, 2010, str. 127–165.

Between Inertia nad Cultural Terrorism: Slovenian Theatre in Times of Crisis and Change. *Theatre After the Change: and What Was There Before the After?* (zv. 1), ur. Attila Szabó, Joanna Krakowska in Mária Mayer - Szilágyi. Budapest: Creativ Média, 2011, str. 45–54.

4 PRISPEVKI NA ZNANSTVENIH KONFERENCAH

The Issues and Dilemmas Related to Theatre Historiography in Slovenia. *Re/writing National Theatre Histories*, ur. Frank Peeters in Steve Wilmer. Järvenpää (Helsinki): FIRT/IFTR, 1997, str. 73–79.

Exploring the Limits Versus the Limits of Exploration. *Theatre and Theatre Research: Exploring the Limits*, ur. Bruce McConachie in Michal Kobialka. Conterbury: FIRT/IFTR, 1998, str. 122–130.

The Biography of an Artist Today – How to Write it and Why?. *What Are Current Social Models and Narratives for Writing Theatre History*. Amsterdam: FIRT/IFTR, 1999.

The Study of Speech in Theatre History. *Acting Space and Perception*. Lyon: FIRT/IFTR, 2000, str. 109–126.

Zgodovinska raziskava odrskega govora. *Zbornik*, ur. Katarina Podbešek in Tomaž Gubenšek. Ljubljana: Akademija za gledališče, radio, film in televizijo, Katedra za odrski govor in umetniško besedo, 2000, str. 68–77.

Memory and Amnesia: Slovenian Theatre History – A Case Study. *Theatre and Cultural Memory*. Amsterdam: FIRT/IFTR, 2002, str. 139–153.

Paradoksi slovenske gledališke zgodovine dvajsetega stoletja: primer Slavka Jana. *Slavko Jan (1904–1987): simpozij ob 100-letnici rojstva*, ur. Ivo Svetina et al. Ljubljana: Slovenski gledališki muzej, 2005, str. 163–172 (Dokumenti Slovenskega gledališkega muzeja, letn. 41, št. 81).

A Look at the Dissappearing Balkans. Theatre and National Identities. *Theatre and Identity (Conference Proceedings)*, ur. Jelena Lužina. Skopje: Faculty of Dramatic Arts (Edicija Theatralica 9), 2006, str. 120–132.

Patetično, patološko, naravno: nekaj opomb o govoru in glasu Marije Vere. *Zbornik*, ur. Katarina Podbešek in Tomaž Gubenšek. Ljubljana: Akademija za gledališče, radio, film in televizijo, Katedra za govor, 2006, str. 18–26.

Reconstructions, Retrospections, Repetitions: »Recalled« Memory in the Contemporary Slovenian Theatre. *Theatre and Memory (Conference Proceedings)*, ur. Jelena Lužina. Skopje: Faculty of Dramatic Arts (Edicija Theatralica 11), 2007, str. 41–50.

After the Fall – Myths of »Beginnings« and Mutations of »the New« in 20th Century European Theatre. *Meeting of the FIRT/IFTR Histography Working Group »Dynamics of Change – Processes of Erasure and Inscription« (51st FIRT/IFTR Annual Conference, Theatre in Africa – Africa in the Theatre)*. Stellenbosch, Južna Afrika, 2007.

Tipologija slovenskega gledališkega izraza / Typology of Slovene Theatre Terminology. Povzetek prispevka na konferenci. *Zbornik povzetkov*, ur. Nina Ledinek in Mojca Žagar Karer. Ljubljana: ZRC SAZU, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša, 2008, str. 29.

5 ZASNOVA IN ORGANIZACIJA ZNANSTVENIH KONFERENC

Ethics and History. Koordinatorica Delovne skupine za gledališko zgodovino (Historiography Working Group) na letnem kongresu Mednarodne zveze za gledališke raziskave (FIRT/IFTR), *Citizen Artists: Theatre, Culture and Community*. Maryland, ZDA, 2005.

Matters and Measures of Consequence. Koordinatorica Delovne skupine za gledališko zgodovino (Historiography Working Group) na letnem kongresu Mednarodne zveze za gledališke raziskave (FIRT/IFTR), *Global vs. Local*. Helsinki, 2006.

Dynamics of Change: Processes of Erasure and Inscription. Koordinatorica Delovne skupine za gledališko zgodovino (Historiography Working Group) na letnem kongresu Mednarodne zveze za gledališke raziskave (FIRT/IFTR), *Theatre in Africa – Africa in the Theatre*. Stellenbosch, Južna Afrika, 2007.

Mechanisms of Control and Power. Organizatorica in predsednica programskega odbora znanstvenega srečanja Delovne skupine za gledališko zgodovino (Historiography Working Group) Mednarodne zveze za gledališke raziskave (FIRT/IFTR). Ljubljana, 2008.

Gledališki sistemi v manjših evropskih državah. Project on European Theatre Systems. Predsednica organizacijskega odbora mednarodne znanstvene konference Akademije za gledališče, radio, film in televizijo in projektne skupine STEP. Ljubljana, 2010.

6

PRISPEVKI V RADIJSKIH IN TELEVIZIJSKIH ODDAJAH

Prispevki v okviru »usmerjene redakcije«. Radio Študent. Ljubljana, 1983/84.

Igralka Marija Vera. Radio Slovenija, oddaja *Nočni obisk*. Ljubljana, 1998.

Življenje igralcev na Slovenskem ob prelomu stoletja. TV Slovenija, oddaja *Neznani oder*. Ljubljana, 1998.

Slovenske gledališke relikvije ali živ ustvarjalni izziv? Linhartove komedije v slovenskem gledališču. Radio Slovenija, 3. program ARS, oddaja *Dvignjena zavesa*. Ljubljana, 2006.

Zgodovinska raziskava odrskega govora. Radio Slovenija, 3. program ARS, oddaja *Dvignjena zavesa*. Ljubljana, 2007.

Gledališki terminološki slovar. Radio Slovenija, 3. program ARS, oddaja *Izšlo je* [intervjuvanka]. Ljubljana, 2008.

7

UREDNIŠKO DELO

Gledališki list EG Glej [urednica gledaliških listov]. Uprizoritev: *Stroj Hamlet* (št. 1), *Apno, ogorki* (št. 2), *5 ½* (št. 3), *Don Lorenzo* (št. 4). Ljubljana: EG Glej, sezona 1989/90.

20 let EG Glej [sourednika Marijan Pušavec in Marko Crnkovič]. Ljubljana: EG Glej, 1990.

Gledališki list Umetniškega gledališča [urednica gledališkega lista]. Uprizoritev: *Sanjska igra*. Ljubljana: Umetniško gledališče, 1991.

O zgodovini gledališča [sourednik Marko Marin]. Ljubljana: Akademija za gledališče, radio, film in televizijo, Center za teatrologijo in filmologijo (Informacije in raziskave), 1995.

Akademija za gledališče, radio, film in televizijo: 50 (1946–1996) [sourednik in sourednici: Andrej Inkret, Vera Visočnik in Tanja Premk]. Ljubljana: Akademija za gledališče, radio, film in televizijo, 1996.

O nevzvišenem v gledališču [sourednica Alenka Bogovič]. Ljubljana: KUD France Prešeren in Akademija za gledališče, radio, film in televizijo, Center za teatrologijo in filmologijo (Vesela znanost), 1997.

Teatrološke raziskave [sourednik Marko Marin]. Ljubljana: Akademija za gledališče, radio, film in televizijo, Center za teatrologijo in filmologijo, 2001.

Ekumba: slovenski spletni gledališki in filmski katalog [sourednica 2004–2011; sourednik in sourednici: Simona Ječelnik, Tanja Premk in Martin Srebotnjak]. Ljubljana: Akademija za gledališče, radio, film in televizijo, 2004–.

Zakaj?: Akademija za gledališče, radio, film in televizijo 1946–2006 [sourednika Sebastijan Horvat in Igor Košir]. Ljubljana: Akademija za gledališče, radio, film in televizijo, 2006.

Amfiteater [članica uredniškega odbora 2008–2010]. Ljubljana: Akademija za gledališče, radio, film in televizijo; Društvo gledaliških kritikov in teatrologov Slovenije; Slovenski gledališki inštitut, 2008–.

Dinamika sprememb v slovenskem gledališču 20. stoletja [sourednika Blaž Lukan in Maja Šorli]. Ljubljana: Akademija za gledališče, radio, film in televizijo in Maska, 2010.

Cultural Space and Identity in a Post-socialist Context: International Conference [sourednica Eva Vrtačič]. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, 2010.

8

RAZISKOVALNO DELO

Slovensko-nemški gledališki stiki [raziskovalka]. Raziskava v okviru štipendije DAAD za študijsko in raziskovalno izpopolnjevanje. Univerza v Kölnu, Institut für Theater, Film und Fernsehewissenschaft, 1992–1993.

Zgodovinske preobrazbe v oblikovanju nacionalnih gledališč [raziskovalka]. Temeljna raziskava s področja humanistike. Nosilec projekta: Marko Marin. Akademija za gledališče, radio, film in televizijo, Center za teatrologijo in filmologijo, 1994–1996.

Teoretske in informacijske podlage za slovensko gledališko zgodovino [raziskovalka]. Temeljna raziskava s področja humanistike. Nosilec projekta: Marko Marin. Akademija za gledališče, radio, film in televizijo, Center za teatrologijo in filmologijo, 1998–2003.

European Network for Documentation and Research of Ancient Greek Drama [raziskovalka]. Mednarodni raziskovalni projekt. Nosilca projekta: Oliver Taplin in Platon Mauromoustakos. Univerza v Atenah in Univerza Cambridge, 1999–2003.

Temeljne raziskave gledališča, radia, filma in televizije na Slovenskem [raziskovalka]. Temeljna raziskava s področja humanistike. Nosilec projekta: Marko Marin. Akademija za gledališče, radio, film in televizijo, Center za teatrologijo in filmologijo, 2000–2003.

STEP – Project on European Theatre Systems [raziskovalka]. Mednarodna raziskava. Nosilec projekta: Hans van Maanen. Univerza v Groningenu, 2005–2010.

Dinamika sprememb v slovenskem gledališču [vodja raziskave]. Interdisciplinarna raziskava. Inštitut za novejšo zgodovino in Akademija za gledališče, radio, film in televizijo, Center za teatrologijo in filmologijo, 2007–2009.

Gledališke in medumetniške raziskave [vodja raziskovalnega programa 2009–2011]. Raziskovalni program. Akademija za gledališče, radio, film in televizijo, Center za teatrologijo in filmologijo, 2009–.

9 UMETNIŠKO DELO

Jean-Paul Sartre. *Zaprta vrata* [dramaturginja]. Režiser: Aleksander Jurc. Produkcija: Akademija za gledališče, radio, film in televizijo. Cankarjev dom, Ljubljana, 1989.

Etida za slovenske begunce [dramaturška sodelavka]. Kratki igrani film. Režiser: Amir Muratović. Produkcija: Akademija za gledališče, radio, film in televizijo, 1989.

Sonce [soavtorica scenarija]. Kratki igrani film. Režiser in soavtor scenarija: Brane Bitenc. Produkcija: Akademija za gledališče, radio, film in televizijo, 1990.

Anton Pavlovič Čehov. *Tri sestre* [dramaturginja]. Režiser: Aleksander Jurc. Produkcija: Umetniško gledališče. Drama SNG Ljubljana (Mala drama), Ljubljana, 1991.

Balkanski revolveraši [dramaturška sodelavka]. Kratki igrani film. Režiserka in avtorica scenarija: Maja Weiss. Produkcija: Akademija za gledališče, radio, film in televizijo. Koprodukcija: RTV Slovenija, 1991.

Adrian [soavtorica scenarija]. Kratki igrani film. Režiserka: Maja Weiss. Soavtorici scenarija: Maja Weiss in Marinka Šimec. Produkcija: Bindweed Soundvision, 1998.

Hočem osvojiti svet: portret igralke Marije Vere [soavtorica scenarija, nastopajoča – pripovedovalka]. Dokumentarni film, 54 min. Režiserka in soavtorica scenarija: Maja Weiss. Produkcija: Bela film. Koprodukcija: RTV Slovenija, 2006.

Marija Vera [soavtorica razstave]. Dokumentarna razstava. Soavtor: Ivo Svetina. Slovenski gledališki muzej, Ljubljana, 2006.

Theaterhistoriographie / Small is Beautiful. Towards a New Theatrical Culture in Slovenia [ciklus vabljenih predavanj]. Freie Universität Berlin, Institut für Theaterwissenschaft, 2004.

A Dialogue with the Dead – Current Strategies in Staging Ancient Greek Drama in Slovene Theatre [vabljeno predavanje]. Univerza v Atenah, Intensive Course on the Study and Performance of Ancient Greek Drama, Epidaurus, 2004.

Medea Machine – The Playful Heritage of Cultural Cliches [vabljeno predavanje]. Univerza v Atenah, Intensive Course on the Study and Performance of Ancient Greek Drama, Epidaurus, 2005.

The Disappearing Balkans. Theatre and Geopolitics [ciklus vabljenih predavanj]. Freie Universität Berlin, Institut für Theaterwissenschaft, 2007.

Theatre and Experiment in Slovenia [vabljeno predavanje]. Freie Universität Berlin, Institut für Theaterwissenschaft, 2008.

Between Inertia and Cultural Terrorism. Slovenian Theatre in Times of Crisis and Change [vabljeno predavanje]. Univerza v Warwicku, School of Theatre, Performance and Cultural Policy, 2008.

Antična in srednjeveška gledališka kultura [slikovno učno gradivo za gledališko zgodovino, CD-ROM]. Ljubljana: Akademija za gledališče, radio, film in televizijo, 2008.

Gledališče zgodnjega novega veka / Commedia dell'arte [slikovno učno gradivo za gledališko zgodovino, CD-ROM]. Ljubljana: Akademija za gledališče, radio, film in televizijo, 2008.

MENTORICA PRI DOKTORSKI DISERTACIJI:

Maja Šorli. *Vloga besedila v slovenskem postdramskem gledališču*. Ljubljana, 2011.

MENTORICA PRI DIPLOMSKIH DELIH:

Irena Štaudohar. *Gledališka revija Maska in Rade Pregarc*. Ljubljana, 1997.

Martina Šiler. *Severna pravljica: dramsko besedilo z eksplikacijo*. Ljubljana, 2006.

Maja Borin. *John Millington Synge, dramski prispevek k preporodu irskega gledališča in uprizoritve Syngeovih del na odrih slovenskih profesionalnih gledališč*. Ljubljana, 2007.

Urška Brodar. *Roland Schimmelpfennig in performativnost*. Ljubljana, 2007.

Ana Kuntarič. *Samo jaz vidim njeno sled: dramsko besedilo in razmišljanje ob njem*. Ljubljana, 2007.

Jerneja Kušar. *Postmoderno na primeru slovenske sodobne ženske dramatike. Prva oseba ednine: Grabnar Kogojeva, Mirčevska in Šilerjeva*. Ljubljana, 2007.

Daša Lakner. *Max Frisch: Sinjebradec: dramatisacija in eksplikacija besedila*. Ljubljana, 2007.

Anja Bajda. *Ženska identiteta in odnosi med spoloma v izbranih dramah iz obdobja ludizma*. Ljubljana, 2008.

Kristina Radešček. *Sodobna italijanska dramatika (izbor petih dram) in zgodovinski pregled uprizoritev italijanske dramatike v slovenskem gledališkem prostoru*. Ljubljana, 2008.

Ksenija Repina. *Spletna umetnost: Igor Štromajer: Ballettika Internettikka 2001–2006*. Ljubljana, 2008.

Andreja Cafuta. *Aristofan pri Slovencih*. Ljubljana, 2009.

Neja Repe. *Zbiralci kosti: dramsko besedilo z eksplikacijo*. Ljubljana, 2009.

Sandra Ržen. *Norišnica kot dramski prostor*. Ljubljana, 2009.

Marina Gumzi. *Neppravilne meritve*. Ljubljana, 2010.

Partizansko gledališče [vodja projekta]. Ljubljana: Akademija za gledališče, radio, film in televizijo, 2010.

Maja Weiss. Prijateljci Barbari Sušec Michieli (20. 4. 1966–7. 7. 2011). *SiGledal.org*, 12. julij 2011. https://sigledal.org/geslo/Barbara_Su%C5%A1ec_Michieli.

[Oddaja v spomin na Barbaro Sušec Michieli], pripravil Alen Jelen, uredila Saška Rakef. Radio Slovenija, 3. program ARS, oddaja *Oder*, 22. julij 2011. <https://4d.rtvlo.si/arhiv/oder/111161506>.

Andraž Polončič Ruparčič. Večer spomina na Barbaro Sušec Michieli. *SiGledal.org*, 23. november 2011. <http://www.veza.sigledal.org/prispevki/vecer-spomina-na-barbaro-susec-michieli>.

Dušan Jovanović: Vsi ti eksperimenti so blažev žegen [oseba, ki intervjuva; soavtor Marijan Pušavec]. *20 let EG Glej*, ur. Barbara Sušec Michieli, Marijan Pušavec in Marko Crnkovič. Ljubljana: EG Glej, 1990, str. 9–14.

Zvone Šedlbauer: »S prstom u oko« teatra [oseba, ki intervjuva; soavtor Marijan Pušavec]. *20 let EG Glej*, ur. Barbara Sušec Michieli, Marijan Pušavec in Marko Crnkovič. Ljubljana: EG Glej, 1990, str. 15–18.

Pogovor z dr. Markom Marinom [oseba, ki intervjuva]. *Maska*, letn. 6, št. 4–6, 1996, str. 58–65 [skupna številka z revijama *Ekran* in *Formart*].

Luk Van den Dries. Jan Fabre in gledališka skupina Stan: dva modela inovativnega flamskega gledališča [prevajalka]. *Teatrološke raziskave*, letn. 1, št. 1, 2001, str. 79–98.

Prispevek na okrogli mizi *Ženske umetnice*. Narodna galerija, Ljubljana, 4. 12. 2008.

*Spominski
utrinki*

MAJA WEISS

Brez konca

Angel si, ki vsak dan hodiš z mano. A ker te tako pogrešam, draga Barbara, bi te rada oživila. Znova in znova! S tem projektom – dogodkom *Hočem osvojiti svet 2.1. Igralka na prepihu kultur* –, posvečenem tebi in tvojemu odličnemu raziskovalnemu delu in poučevanju na AGRFT, smo na isti barki trije soavtorji projekta: poleg mene še dr. Maja Šorli, nekoč tvoja doktorska študentka in mlada raziskovalka, ter dr. Aldo Milohnič, profesor zgodovine gledališča. Povedal mi je, da vsaki novi generaciji študentov dramaturgije, gledališke režije in dramske igre na AGRFT kot uvod v predmet Zgodovina gledališča, ki si ga nekoč ti predavala, zavrti v tvoj spomin najin avtorski dokumentarni film *Hočem osvojiti svet – Portret igralka Marije Vere*. Tako živiš iz generacije v generacijo v podobi, misli in v besedah. Pri pisanju scenarija sva izhajali iz tvojega doktorata, ki je nastal deset let na podlagi raziskav v arhivih po Evropi.

V filmu nas kot doktorica znanosti popelješ po življenjski in ustvarjalni poti velike slovenske igralk

Pri starših Maje Weiss v Metliki, poletje 1994. Z leve proti desni: Barbara s sinom Lukom in hčerko Evo, Maja Weiss s sinom Augustom Adrianom in Nataša Goršek Mencin s sinom Jakom.
Foto: ZASEBNI ARHIV MAJE WEISS

Marije Vere po evropskih gledališčih od začetka 20. stoletja do sredine 50-ih let, od Ljubljane, Züricha, Dunaja, Berlina, Gdanska, Sarajeva, Beograda do trim steze Marije Vere, ki se začne pri njeni vili na obrobju ljubljanskega Tivolija. Obe sva se strinjali, da je bila kupola, ki si jo je ta velika umetnica naročila zgraditi v svoji vili, odraz ekstravagance, ki bo ostala za naju in svet, v katerem živiva, za vedno »nedostopna«. Jaz sem režirala za kamero, ti si bila »igralka« pred kamero, Bojan je snemal, bilo je enkratno, tudi zato, ker sva lahko skupaj preživeli veliko časa. Kot materi sva morali namreč vsak odmerjen čas odsotnosti od doma dobro opravičiti (predvsem pred samima sabo), preračunati in izkoristiti. Usoda Marije Vere, zlasti dileme njenega življenja, razpetega med materinstvom, družino, poklicem in ljubeznijo, so se dotaknile tudi naju obeh. Danes je ta film dostopen v vseh evropskih arhivih, kjer smo snemali, kot pomemben dokument slovenske gledališke zgodovine.

Nataša Goršek, Aleksandra Vokač, ti in jaz smo bile štiriperesna deteljica iz AGRFT, kjer smo se spoznale in smo postale odlične prijateljice. Ve tri ste mi kot del ekipe pomagale na snemanju kratkega igranega filma *Balkanski revolverasi*, ki je nastal še pred razpadom Jugoslavije in je pozneje prejel kar štiri nagrade. Verjele ste vame, mi pomagale in me podpirale. Naša študentska avantura s kanuji po reki Kolpi, ki jo prvič zares javno razkrivam, je bila seveda več kot samo inspiracija za scenarij za *Varuha meje* (2002), za moj režijski celovečerni kino prvenec, v katerem smo pravzaprav vsi glavni liki – me, študentke AGRFT. Spomnim se, kako ti je brzica na slapu izpodklopala ravnotežje, te odnesla po deroči vodi in premetavala po kamnih, skočila sem za tabo, da te rešim ... Naša prečkanja meja, med resničnostjo in fantazijo, še danes vznemirjajo gledalce. Film je prepotoval ves svet, bil šestkrat nagrajen in bo ostal in živel, ko nas vseh več ne bo.

Ko sva skupaj pisali scenarij za kratki igrani film *Adrian*, ki je bil štirikrat nagrajen, sva bili še študentki; takrat je pri pisanju sodelovala tudi sošolka Marinka Šimec, študentka dramaturgije.

Pozneje, leta 1997, pa sva sami sedeli pri tebi doma in pisali še eno verzijo. Ti si tipkala, da sem jaz lažje razmišljala, in me vzpodbujala, ko sem imela že vsega dovolj in bi tik pred koncem skoraj odnehala in vse zavrgla. Vedno si bila strašno vztrajna in potrpežljiva. *Adrian* govori o ljubezni med mamom in sinom, o poletni avanturi z mediteranskim žigolom, o ljubezni, ki žge in zažge, nekaj uniči, nekaj na novo vzpostavi. Skozi vročino poletja in neskončnost morja v *Adrianu* iz radia na plaži odmeva čudovita italijanska popevka *Senza fine* Ornelle Vanoni: »Senza fine / Tu trascini la nostra vita / Senza un attimo di respiro / Per sognare ...«

Jo slišiš, Barbara? Angel si, ki vedno hodiš z mano.

Maja Weiss in Barbara. Foto: ARHIV CTF UL AGRFT

Helmar Schramm (31. 8. 1949–28. 9. 2015) in Barbara na Beneškem bienalu. Foto: ZASEBNI ARHIV ANNE SCHRAMM

PRIJATELJICI BARBARI SUŠEC MICHIELI
(20. 4. 1967–7. 7. 2011)

Se spomniš, Barbara?
Toliko je vsega tega,
najboljša in najbližja.

Ti, lepotica, ki ljubeče poslušáš.
Jaz, ki brbljam.

Poljubljava se pred smrtjo, na paliativi v C2 soba 15.
Z radostjo 6. 7. 2011.

Naj sliši temno vesolje
ljubezensko pesem najinega velikega prijateljstva!

Naša doktorica dramaturgije,
profesorica, znanstvenica.
Ti moja matematičarka z boemsko dušo ...

Sonce in luna si, srce, ki me razume,
vrtnica, ki trepeče rdeče.

Nabirava gobe na Rožniku.
Po aristokratsko.
V bližini Marije Vere ...

Potuješ med Ljubljano in Berlinom
s skrivnostnim nasmehom Mona Lize,
kot mati in kot ženska, kot Ljubezen.

Nisem pesnica in ti nisi mrtva.

Ni besed, ni slik, samo bolečina,
zapiše v osmrtnico tvoj Helmar.
Hel-mož.

Veš, Benetke so poplavile ...
... in na odru je nastopila Smrt.

(Maja Weiss, 12. 7. 2011)

Prvič objavljeno na portalu *SiGledal.org*,
https://sigledal.org/geslo/Barbara_Su%C5%A1ec_Michieli

NATAŠA GORŠEK MENCIN

Ko pišem o Barbari, pripovedujem o sebi

1978, čakamo nove sošolce, ki se vpisujejo na našo šolo zaradi latinščine. »Živijo, jaz sem Barbara.«
 »Zakaj imaš dva priimka, Barbara?« me zanima. Stara sem enajst let, Jugoslavija je, ne poznam nikogar z dvojnimi priimkom. Všeč mi je, ne hodi k latinščini z mano. Odlična je v matematiki. Meni pravijo, da sem površna, a rada pišem.

1985, stojiva pred oglasno desko AGRFT:
 »Bravo, midve, obe sva sprejeti!« Ne vem, kaj bi študirala, če se mi sprejemni ne bi posrečili. Barbara ve. Matematiko. Profesor Klopčič: »Barbara, kako ste krhki in elegantni!« »Ne, profesor, nikoli krhka, nikoli! Ko bi jo videli, kako se zna boriti!«

»Nataša, ni vse *sufēr*, tale leta boleznī,« mi pravi, ko ji nerodno poskušam ostriči izpadajoče lase. Še vedno je elegantna. Pri pričeski nazadnje pomaga mož bolnice, ki leži na sosednji postelji. Vojak je, zna z brivnikom.

1993, Slovenija, peljeva se na morje, diplomirani dramaturginji. Mene je odneslo na film in tele-

vizijo, ti si ostala pri gledališču. Na zadnjem sedežu trije otroški sedeži. »Kdaj bo morje, mama?« Eva je govorka za vse tri, najstarejša, Luka še ne hodi, moj Jaka še ne govori. Najini otroci rastejo skupaj.

2011, zadnjič smo vsi skupaj, februarja, za Jakov 18. rojstni dan. Maja, Aleksandra, ti, jaz, vsi naši otroci, v moji hiši, od koder sem ti zadnja štiri poletja nosila vrtnice. Ko si odšla, so ti sestre sklenile roke na prsih in ti v dlani položile te vrtnice. Moram ven iz te bolniške sobe! Tako te ni več tukaj! Sedim pred bolnico. »V krošnjah dreves je, zdaj ne trpi več,« povem Maji, ko se pride poslovit. Ne povem ji, da sem ti malo prej rekla, da lahko odideš, se osvobodiš, in te poljubila na čelo. Nisi mi ugovarjala.

Draga Barbara, kaj je novega? V Drami so spet igrali *Hamleta*, kot tisto leto, ko sva se vpisali na akademijo. Tudi letos so podelili kresnika in Borštnikov prstan in novi študenti so se vpisali na akademijo. Pa saj ti skoraj vsak dan povem novice! Še vedno si v krošnjah dreves.

Na snemanju *Balkanskih revolveršev*: Nataša Goršek Mencin, Maja Weiss in Barbara. Foto: MARTIN SKOLIBER

V Ljubljani, 12. 2. 2011, z leve proti desni: Barbara, Eva Pušič, Aleksandra Vokač, Luka Pušič, Larissa Braatz, Jaka Mencin, Nataša Goršek Mencin, Ula Mencin, August Adrian Braatz, Maja Weiss. Foto: ZASEBNI ARHIV NATAŠE GORŠEK MENCIN

JANEZ RAKUŠČEK

Solze in dež

Zdi se mi, kot da so od časa študija na AGRFT pretekla že stoletja. Zdi se mi, kot da bi se poskušal spomniti življenja nekoga drugega, ki je v svet zrl z otroško iskrenostjo in navdušenjem, ki se ni spraševal o tem, kaj lahko prinese prihodnost, temveč je živel v trenutku ter srkal znanje, modrosti in včasih tudi neumnosti, ki jih je prinašal študentski vsakdan na naši ljubi akademiji. Spadal sem v tisto »srečno« generacijo, ki jo je bivša Jugoslovanska ljudska armada pobrala kmalu po opravljeni maturi, jo poslala v sivozelene prašne vojašnice po vsej Jugoslaviji in nato izpljunila štirinajst mesecev kasneje, ravno ob pravem času, da smo še lahko ujeli prva predavanja. In čeprav so spomini zabrisani, se četrtega oktobra 1985 spominjam, kot da bi se zgodil včeraj. Dan prej sem se vrnil iz ene od sarajevskih kasarn, in četrti oktober je bil moj prvi dan na AGRFT. Takrat sem prvič srečal Barbaro, sošolko in prijateljico, s katero sva naslednje štiri leta praktično vsak dan preživela v labirintih tesne stavbe na Nazorjevi.

Potem se začnejo iz spomina vračati drobci, kot podobe, ki se prikazujejo iz sanj. Vidim zakajeno predavalnico profesorja dr. Inkreta, ki z enakomernim glasom govori o Romanu Ingardnu, medtem ko vleče cigareto, Barbara pa poleg mene maha z roko, da bi pregnala cigaretni dim. Vidim profesorja Klopčiča, ki zbada Barbaro, in njen zardeli, nežni obraz, ki se smeji v narejeni zadregi, pa živčnost pred priznано težkim izpitom iz slovenščine pri profesorici dr. Podbevškovi ter naju z Barbaro, ki čakajoč pred kabinetom (čeprav si tega imena nekako ni zaslužil) tesno skupaj še zadnjič pregledujeva zapiske, bolj v smislu obrednega zaklinjanja pred tvegano preizkušnjo kot pričakovanja, da nama bodo v resnici tik pred izpitom še kaj pomagali. In nato se pred menoj pojavi profesor dr. Marko Marin, takratni predstojnik Katedre za zgodovino gledališča in človek, ki bi bil zmožen za gledališče in njegovo zgodovino navdušiti tudi obcestni kamen. Še vedno vidim njegove pletene brezrokavnike in čepice ter hudomušni nasmeh v trenutku, ko je z instinktom izurjenega zaslješvalca študentu na izpitu postavil vprašanje, za katerega je dobro vedel, da nanj ne bo dobil odgovora (to lahko potrdim iz lastnih izkušenj). Sam sem se takrat že začel ukvarjati z oglaševanjem, a videl sem, da je njegovo delo navdušilo tudi Barbaro, ki je na AGRFT za njim prevzela vodenje Centra za teatrologijo in filmologijo. Med spomine se nato vpletejo stroboskopski posnetki nočnih študentskih zabav, gostega zraka, pomešanega z dimom in hlapi, vrtinčenja misli z opojnostjo alkohola in bližine človeških teles, tresljave nizkotonceve tam nekje v kotu, ki so sinhronizirali naša srca, da so utripala v istem divjem ritmu, kakršnega zmore le neobremnjena mladost ... In če zaprem oči, še vedno čutim Barbarino roko na svoji in slišim njen značilni »Joj, Janez!«, ki ga je smeje zašepetala vsakič, ko sem izustil kakšno večjo neumnost.

»... In vsi ti trenutki bodo izgubljeni v času, kot solze v dežju ...« bi lahko ponovil za Royem Battyjem iz Scottovega *Iztrebljevalca*. Le da ne bodo. Ker so del mene, del vseh nas.

Tako kot Barbara.

Študentska leta. Foto: DIEGO ANDRÉS GÓMEZ

JURE GANTAR

Uspomin Barbari Sušec Michieli

Barbara je bila na akademiji, če se ne motim, dve leti za mano, kar je v tistih letih pomenilo, da sva se srečevala le na tedenskih seminarjih. Čeprav so bili študentje tedaj pri predavanjih načeloma tiho in so se večinoma izogibali vprašanjem ali kakršnemukoli aktivnemu sodelovanju, se je pri seminarjih vendarle kdaj pa kdaj razvila burna razprava, navadno o vlogi ideologije in politike v gledališču. Jaz sem se vedno veselil teh torkov in upal, da se bomo študentje pošteno spričkali. Na začetku vsakega šolskega leta so bili seminarji še bolj zanimivi, ker so ti dali priložnost, da si presodil bruce in ugotovil, kdo med njimi je novi genialec, ki bo usmeril prihodnost slovenskega teatra.

Te seminarske debate so moj prvi spomin na Barbaro. In to zato, ker je k njim pristopala na popolnoma netipičen način. Ni molčala, tako kot nekateri izmed kolegov, ki se raje niso zapletali v prepire. A prav tako ni nikoli spregovorila samo zato, ker se je rada poslušala. Oglasila se je takrat, ko je imela kaj povedati. Že pri osemnajstih je bila skoraj neneravno modra. Ko je Barbara nekaj rekla, je bilo o tem vredno razmisliti. Nobenih skrajnosti ni bilo v njenih stališčih in nobene retorike v njenem utemeljevanju, le neizpodbitna logika.

Toda kar me je presenetilo še bolj kot njena neskončna potrpežljivost in stoična umirjenost, je to, da se je pod Barbarino na videz krhko zunanostjo skrivala jeklena hrbtenica. Če je bila Barbara

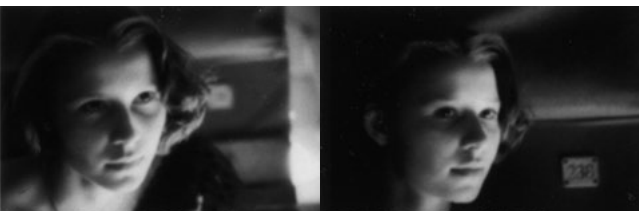
prepričana, da ima prav, ni popustila. Pa to ne pomeni, da je bila trmasta. Daleč od tega. Vsakomur je dopustila pravico, da se ne strinja. Vsekakor ni nikoli povzdignila glasu, ne glede na to kako ostra je bila diskusija. Če je kdo klobasal kaj prav posebno bedastega, se je prizanesljivo nasmehnila, o čem bolj nevljudnem pa ni niti pomislila. Imela je redek talent, da intelektualno elegantno mnenje posreduje brez postavljajstva, a tudi brez lažne skromnosti. In to sem pri njej spoštoval bolj kot vse druge osebne kvalitete, ki bi ji jih lahko pripisal.

Po odhodu v Kanado sem sicer z Barbaro sodeloval pri *Gledališkem terminološkem slovarju*, v živo pa sem jo videl le še trikrat ali štirikrat. Najbolj se spomnim najinega zadnjega srečanja, jeseni leta 2006, na Borštnikovem srečanju. Ko starih znancev ne vidiš več kot desetletje, se pogosto zgodi, da jih ne prepoznaš (ali pa, kar je še težje prenesti, oni ne prepoznajo tebe). Barbara se v vseh teh letih ni prav nič spremenila. Še zmeraj je bila prav tako dekliska kot v prvem letniku, le pogled je imela mogoče malce bolj otožen. Mimogrede je omenila, da je imela v zadnjem času zdravstvene težave. Takrat o tem nisem kaj dosti razmišljal: konec koncev, kaj se ti lahko pri teh letih zgodi?

Kasneje sem z užitkom prebral njeno knjigo o Mariji Veri in razpravo o nacionalnih gledališčih ter več drugih izvrstnih strokovnih člankov in bil zunanji ocenjevalec pri Barbarinem habilitacijskem postopku. Tako kot njeni mladostni posegi v seminarske razgovore so tudi njeni znanstveni prispevki h gledališki zgodovini tehtni in temeljiti. Nikoli se ne izogibajo potencialno spornim vprašanjem, temveč se jih lotevajo neposredno in brez oklevanja. Nič čudnega torej, da so njene analize pronicljive in ponujajo izvirne zaključke.

Ob branju sem hitro ugotovil, da spremljam začetke vrhunske raziskovalne kariere, ampak do nove priložnosti, da bi se z Barbaro pogovoril o njenih raziskovalnih načrtih, žal ni več prišlo. In tudi v naziv izredne profesorice so jo izvolili šele posmrtno. Zato sem toliko bolj vesel, da se je spominjamo letos, deset let po njeni veliko prežgodnji smrti.

Študentska leta. Foto: DIEGO ANDRÉS GÓMEZ

MAJA ŠORLI

Neprebrana Muza

2007

Nekaj tednov po tem, ko sem se odločila, da je gledališka akademija preveč neprijazen kraj, da bi na njem vztrajala več, kot je treba, da zaključim magisterij, me pokliče profesorica Barbara Sušec Michieli in me povabi na razgovor za mesto mlade raziskovalke. Grem in sem kmalu vesela, da med nekaj zanimivimi kandidatkami izbere prav mene.

2008

Moje prvo potovanje z Barbaro na srečanje mednarodne gledališke skupine STEP v Groningenu na Nizozemskem in črpanje neizmerne energije gledališkega znanja iz različnih evropskih držav. Z Barbaro se poveževa in tikanje postane neizbežno. Konec marca pride svetovna smetana gledališke zgodovine v Slovenijo in Barbara razkošno gosti delovna srečanja v Mestni hiši v Ljubljani in v dvorcu Zemono v Vipavski dolini. Zvečer mi posodi svoj alfa romeo, da pravočasno pripeljem Steva Wilmerja in Jana Lazardziga na predstavo *Drage drage* v Plesni teater v Ljubljani. Meseca maja jaz fizično oddam končno različico prijave raziskovalnega programa *Gledališke in medumetniške raziskave*, saj je Barbara takrat v Berlinu.

2009

V začetku leta ji povem za nosečnost in sem ji hvaležna, da ni jezna, ker bom prekinila svoje raziskovalno delo za eno leto. Ko mi pove za bolezen, jo skrajno naivno vprašam, ali mi bo povedala, če bo umirala. Začudena mi odgovori, da bo. Ko se jeseni rodi Venó, mu podari prekrasna oblačila iz trgovine v stari Ljubljani.

Maja Šorli, njen sin Venó in Barbara (oktober 2009). Foto: ZASEBNI ARHIV MAJE ŠORLI

2010

Čeprav je uradno v bolniškem staležu, še vedno dela in raziskuje. Na jesenski mednarodni konferenci sicer pozdravi goste, a ni več v ospredju.

2011

S težavo zaključujem doktorat in zadnje komentarje dobim tri tedne pred njeno smrtjo. Leži v postelji in na polici ob njej je *Orfejev spev: antologija svetovne poezije*. Nataša, njena prijateljica, mi ponudi, da ji kaj preberem. Ustrašim se in se knjige ne dotaknem, čeprav jo dobro poznam. Kar se mene tiče, ne umira, ker če bi, bi mi to povedala. Doktorat oddam na dan njene smrti. Na pogrebu me ni, ker sem daleč stran na morju z družino.

2012

Januarja sem na Univerzi v Ljubljani uradno promovirana za doktorico znanosti in na podelitvi požiram solze, ker vse skupaj nima smisla. Njen grob obiskujem pogosto, saj živim blizu, soseda pa mi poroča, kadar tam sreča njenega moža Helmarja.

Helmar umre leta 2015 in na konferenci leta 2016 v Stockholmu imamo minuto molka v njegov spomin. Tja prvič potujem skupaj z Aldom, Barbarinim naslednikom na AGRFT.

Z njeno dediščino lepo ravnamo. Raziskovalna skupina dela dalje, oživimo revijo *Amfiteater*, delamo mednarodne projekte, kolegi in kolegice razvijajo pedagoško dejavnost. Ko se leta 2018 preselim na drug konec Ljubljane, obiskujem grob redkeje.

Samo en trenutek zares obžalujem. Da ji nisem iz *Orfejevega speva* česa prebrala. Če bi takrat imela več poguma, bi izbrala *Muzo* Ane Ahmatove.

Ko v noči čakam jo, da me obiše,
življenje mi na nitki trepeta.
Kaj je mladost, svoboda, čast z vsem bliščem
ob ljubi gostji, ki svirel ima!

Vstopila je. In že brez pokrivala
pazljivo se zazrla mi v obraz.
Povprašam jo: »Mar ti narekovala
si Danteju Pekel?« Odrvne: »Jaz.«

KATARINA PODBEVŠEK

Spominski utrinki na Barbaro Sušec Michieli

Ko začnejo dogodki in ljudje bivati v našem spominu, postanejo svobodni in neodvisni od resničnega sveta. Spomin zabriše meje, obrusi morebitne ostre robove, pobarva kaj z bolj svetlo barvo, kot je bilo v resnici, tudi kaj doda ali odvzame in se rad prepušča nezavednim spremembam, ki se na mentalni ravni dogajajo v posamezniku, zato je zelo individualiziran, oseben. V tem smislu je treba brati tudi moje spomine na Barbaro.

Prvič sva se srečali na predavanjih, ona kot študentka zadnjega letnika dramaturgije, jaz kot nova profesorica slovenskega jezika na akademiji. Spominjam se, da sem na prvi uri študente vprašala, kaj bi jih v zvezi z jezikom zanimalo, in Barbara je predlagala, da bi se poučili, kako (jezikovno) oblikovati gledališki list. Idejo sem takoj sprejela, zapomnila pa sem si tudi Barbarin odnos do jezika, ki ga je pokazala skozi različne pripombe o takratnih gledaliških listih. Takoj sem pomislila,

da bi gotovo imela smisel tudi za govorjeno besedo in za gledališko lektoriranje. Ko sem ji to omenila, je potrdila svoje zanimanje za jezik, in če bi bile okoliščine drugačne, bi morda doktorirala iz jezikoslovja in ne iz dramaturgije.

Naslednji spomin povezuje Barbaro in profesorja dr. Marka Marina. Marko mi je že po Barbarini diplomi ves zadovoljen povedal, da bo Barbara raziskovala življenje in delo Marije Vere in da bo z njo dobil naslednico. Potem pa sem Barbaro srečevala na hodnikih in v knjižnici na Nazorjevi, vedno s knjigami v rokah, in pogosto sva se ustavili za kratek, včasih tudi daljši pogovor.

Potem je v mojem spominu nekakšna praznina in potem spet Barbara, zdaj že doktorica dramaturgije, odrasla, z neko posebno, rahlo skrivnostno mirnostjo, z zagonetnim nasmehom in z jasno mislijo o svoji prihodnosti. Zdi se mi, da sva se takrat že začeli pogovarjati kot pravi kolegici, in

Barbara, Katarina Podbevšek in Ana Mađerić na sprejemu ob upokojitvi Tanje Premk Grum (2002). Foto: ARHIV CTF UL AGRFT

kmalu me je povabila v raziskovalno skupino, ki jo je kot njena vodja oblikovala. Načrt raziskovalnega programa *Gledališke in medumetniške raziskave (2009–2011)* je zastavila velikopotezno in je k sodelovanju pritegnila tudi strokovnjake z drugih področij. Bila je vztrajna, odločna in jasna pri izražanju svojih argumentov.

Pregovorila me je, da sem napisala daljšo razpravo za knjigo *Dinamika sprememb v slovenskem gledališču 20. stoletja*, jaz pa sem jo povabila k sodelovanju pri pripravi *Gledališkega terminološkega slovarja*, ki je začel nastajati pod okriljem SAZU. Potem sva se srečevali vsak teden na sejah, kjer se ni debatiralo samo o strokovnih zadevah, ampak se je včasih tudi jedlo (npr. ekskluzivno, lastnoročno narejeno kurjo pašteto prof. Mirana Hercoga) in se hahljalo gledališkim anekdotam, ki so jih iz rokava stresali zlasti Janko Moder, Viktor Molka in Miran Hercog. Barbara je do njihovega zgodovinskega spomina kazala veliko naklonjenost, zato je v slovar prišla tudi kakšna, danes popolnoma zastarela beseda. Na sejah se je izkazala tudi kot retorično iznajdljiva zagovornica svojih stališč. Iz SAZU-ja sva z Barbaro velikokrat odšli skupaj do Tromostovja, kjer sva, preden sva šli vsaka na svoj konec, še dolgo klepetali o jezikovnih terminoloških zagatah, pa tudi o zasebnih zadevah: o njenih otrocih, o bivšem možu, o spremembi priimka, o njenem zanimanju za matematiko, o opremljanju novega bivališča na vzpetini Ljubljanskega gradu. Zelo dobro se spominjam trenutka, ko mi je povedala za svojega novega partnerja Helmarja. Barbara je bila vedno tako obvladana, njeno čustvovanje je ostajalo znotraj nje, navzven nikoli ni pretirano kazala svojih čustev, ob novi zvezi pa je njen glas le zazvenel drugače. Tudi o svoji bolezni je govorila zelo malo in zmeraj zelo stvarno. Nekoč, ko je najbrž že vedela, kako hudo je z njo, mi je rekla, da mora vsaj še hčerki Evi (takrat maturantki) kupiti maturantsko obleko.

Zelo jasno se mi izriše tudi spomin na projekcijo dokumentarnega filma o Mariji Veri v Cankarjevem domu. Šele tu sem spoznala, kako dobri prijateljici sta z režiserko Majo Weiss in

kako dobro sta se ujeli pri pisanju scenarija in pri oblikovanju filma, v katerem ima vidno vlogo tudi Barbara (in njena velika rdeča torba, ki jo je skoraj vedno spremljala tudi na akademiji). V filmu je bila Barbara takšna, kot je bila v resnici: zadržana, dostojanstvena, ovita v svojo rdeče-črno lepoto, z neko posebno blagostjo v očeh.

Barbarino zemeljsko potovanje se je sicer končalo, a pot, ki jo je zarisala, ne obstaja samo v spominih, temveč tudi v resničnosti, saj po njej hodimo njeni akademijski kolegi in drugi raziskovalci, združeni v AGRFT-jevski raziskovalni skupini. Prepričana pa sem, da je sled za Barbaro ostala tudi v spominu vseh, ki so jo poznali.

BARBARA OREL

Vodja z vizijo

Barbara nas je kot vodja raziskovalne skupine prvič povežala v okviru projekta *Dinamika sprememb v slovenskem gledališču 20. stoletja* (2007–2009). Vizijo o razvoju raziskovalne dejavnosti je nadaljevala s pobudo o ustanovitvi raziskovalnega programa *Gledališke in medumetništne raziskave*. Skupino je zasnovala v sestavi raziskovalcev treh umetniških akademij Univerze v Ljubljani (AGRFT, AG in ALUO) in jo do svoje prezgodnje smrti tudi vodila. Spomnim se naših sestankov. Barbara je bila vselej temeljito pripravljena, z jasnimi stališči glede pglavitnih ciljev in načinov njihovega uresničevanja, obenem pa odprta za dodatne predloge in zamisli. V pogovoru, ko smo izmenjevali mnenja, se je vsake toliko časa zazrla navzgor, kot da bi prisluškovala svojemu notranjemu glasu. Po krajšem premisleku je sprejela odločitev in jo umirjeno, s skrbno pretehtanimi besedami upovedala. Različne raziskovalne interese članov skupine je spretno povezovala v celoto, ob tem pa je tudi usmerila naše raziskovalno delo v skupni cilj

Navduševala nas je s širokopoteznostjo v dolgoročnem načrtovanju, predvsem pa ustvarjanju povezav med slovenskim in mednarodnim prostorom. Za slovensko teatrologijo se je to najuspešneje nemara pokazalo v času, ko je v okviru Mednarodne zveze za gledališke raziskave (IFTR – International Federation for Theatre Research) vodila Delovno skupino za gledališko zgodovino (2004–2008). V Ljubljani je organizirala simpozij, na katerem je ta skupina sklenila večletno raziskavo o mehanizmi nadzora in moči. Razprave priznanih gledaliških zgodovinarjev je pripeljala v znanstveno revijo *Amfiteater*, tako da je revija že ob začetku svojega izhajanja dobila ugled v mednarodnem akademskem prostoru. Barbara je znala mojstrsko navezovati stike med slovenskimi in tujimi raziskovalci. Pravzaprav ni poznala meje med Slovenijo in tujino, prostor njenega delovanja je bil preprosto – svet.

Izlet na Mirno s sodelavci in študenti (2007). Foto: SIMONA JEŠELNIK / ARHIV CTF UL AGRFT

DARJA KOTER

Čeprav neizpeto, polno in daljnosežno

je bilo življenje drage kolegice Barbare Sušec Michieli. Zgodovina je veda, ki ji posamezniki ne zaupajo, je celo ne potrebujejo ali zanikajo njen pomen za sedanost in prihodnost. Barbara je bila povsem drugačnega kova – svoje znanstveno in umetniško delo je utemeljila na polnokrvnosti gledališke in literarne zgodovine. Zanj je bila svet, iz katerega je izhajala, črpala in se oplajala v svoji sedanosti in verjela v njen vpliv na prihodnost. Čutila je potrebo odkrivati in pronicljivo obelodaniti razvoj slovenskega gledališča in njegovih pomembnih dejavnikov. Zнала jih je prepoznati in odpreti njihova pota, ne le gledališka, tudi osebna, ker se je zavedala, da gledališče posrka človeka do celovitosti. V tem duhu je spoznala, da je Talija mnogo več kot le samostojna veja umetnosti. V svojem tankočutnem razmišljanju se je zavedala njene odvisnosti in prepletenosti z drugimi muzami, zato ne čudi, da se je z leti vse bolj poglobljala v vprašanja o sobivanju in soodvisnosti umetniških praks v preteklosti in sedanosti. V svojih delih je odpirala pri nas nova raziskovalna pota in nakazovala potrebo po širšem raziskovalnem polju, ki se je sčasoma izoblikovalo v gledališke in

medumetnostne raziskave. Tako ni naključje, da je v njej dozorela ideja o sistematičnem proučevanju najrazličnejših vidikov, ki sooblikujejo gledališke prakse, in se naslonila na tri vede: kulturologijo, muzikologijo in umetnostno zgodovino.

Barbara se je z vso odgovornostjo predala oblikovanju načrta, s katerim bi dosegla v sebi začrtane cilje, in uspela. Kot vsestransko razgledana in prodorna raziskovalka je nase opozorila z izvirnimi temami, v katerih se je spraševala o identiteti in političnih vidikih nacionalnega gledališča, osmislila zgodovino posameznih slovenskih gledališč in se poglobljala v usode igralcev različnih časovnih obdobij ter med drugim odstrla umetniško pot ene največjih slovenskih igralk vseh časov Marije Vere. Pri delu se je pogosto ustavljala zaradi pomanjkljive gledališke terminologije, kar jo je vodilo v poglobljanje te problematike in reševanje prenekaterih trdih orehov. Zavedala se je pomena delovanja na mednarodnem polju, kjer se je dobro uveljavila in med drugim postala enakovredna številnim vodilnim piscem gledališkega zgodovinopisja. Leta 2008 ji je bila zaupana odgovorna naloga organizatorke in predsednice programskega odbora znanstvenega srečanja Delovne skupine za gledališko zgodovinopisje (Historiography Working Group) Mednarodne zveze za gledališke raziskave (FIRT/IFTR), prav tako izstopajoč je njen prispevek k proučevanju gledaliških sistemov v manjših evropskih državah, odpirala je zgodovino raziskav odrskega govora, pomen in razvoj gledališke scenografije, urejala številne aktualne gledališke revije, zbornike razprav in monografije ter ne nazadnje zasnovala izstopajoče raziskovalne projekte, s katerimi je spodbudila izvirna raziskovalna vprašanja in k sodelovanju pritegnila kolege najrazličnejših pogledov in strok.

Njeno delo je neprecenljivo. Barbara ostaja z nami ne le zaradi svoje izjemne strokovne širine, temveč tudi zaradi svoje človeške topline. Do svojih kolegov je gojila iskren in prisrčen odnos, ki nikoli ne zbledi.

Razstava o Mariji Veri na Festivalu Borštnikovo srečanje. Foto: IKONOTEKA SLOGI

NADJA ZGONIK

Blagost in vztrajnost

Barbara je bila oseba, ki se me je dotaknila na blag način, a je bil vtis tako močan, da ga ni mogoče izbrisati. Ko se je spomnim, pomislim na nekoga, ki je na večnem potovanju. Verjetno v odločilni meri zaradi dokumentarca o slovenski igralki Mariji Veri, veliki temi Barbarinega raziskovalnega življenja, ki ga je po njunem skupnem scenariju leta 2006 posnela režiserka in njena prijateljica Maja Weiss. V njem se je kot čisto posebna strast, ki jo je utelešala Barbarina osebna prisotnost v dokumentarnem filmu, izkazala njena raziskovalna pot, posvečena igralkinim potovanjem ali bolj seljenjem med gledališkimi angažmaji po Evropi. Barbara je z vneto lovke iskala, osvajala in si prisvajala kraje, ki so bili nekoč igralkini, a so bile njene selitve pravzaprav odraz brezdromskosti, tega, da nikamor ni pripadala. Samozavestno izražen in za podnaslov filma uporabljen igralkin »hočem osvojiti svet« je prikazoval njeno ambiciozno stremljenje, hotenje in prepričanost vase, ki pa je ob sijajnih mednarodnih uspehih in evropskih angažmajih ostajalo nekako prikrajšano in se je izteklo spodrezano kot še ena od značilnih slovenskih usod. Barbara je spadala v tisto vrsto raziskovalcev in raziskovalk, ki iz raziskovalne naredijo življenjsko temo, ki postane zavezujoča tudi za lastno eksistenco. Večno igralkino iskanje se je spreobrnilo v neizpolnjenost premladega življenja, ki ne dokonča svoje poti, kot še eno potovanje brez uresničenega cilja.

Poseben odnos sta imela tudi s prof. Markom Marinom, za čigar naslednico na AGRFT je veljala, in zdi se mi, da je izročilo in njegova predaja nekaj, kar je v tem trenutku postalo zasidrano med družbenimi običaji preteklosti in več ne obstaja. Njiju je povezovalo iskreno medsebojno spoštovanje, kar seveda ne pomeni, da ni bil njun odnos poln hudomušnega iskrenja, predvsem pa galantnih ljubeznivosti. Deževen dan, ki sem ga preživela z njima ob obisku Beneškega bienala, ki ga je Barbara redno organizirala za študente AGRFT in me nanj povabila, da bi bienale predstavila študentom, mi je ostal v spominu kot dan pretanjenega dialoga med Marinom, grajskim, in Barbaro, ki sta se oba nekako

začasno zasidrala v preteklosti, prvi v 19., Barbara pa na začetku 20. stoletja pri Mariji Veri.

Prezence nekaterih ljudi so kljub smrti tako suverene, da se zdijo kot še kar naprej z nami. Barbarino blago nastopanje, a hkratna odločnost v osvajanju sveta »v dinamičnem labirintu kultur«, kot je podnaslovlila svojo monografijo o veliki slovenski igralki, jo je vodilo tudi pri tem, da je znala uspešno povezati akademske raziskovalce z različnih umetnostnih področij in nas združiti v raziskovalnem programu, ki od takrat, ko ga je leta 2009 spravila k institucionalnemu življenju, še danes uspešno deluje na področju gledaliških in medumetnostnih raziskav. Barbara se je vsakega svojega projekta lotevala s prepričanostjo in uspeh in bila je uspešna. Ko je v monografiji o igralki v uvodu zapisala, da se bo v biografiji posvetila »običajnemu poteku življenjske zgodbe (mladosti, zrelosti, starosti)«, nihče ni mogel slutiti, da se bo prav njena življenjska zgodba iztekla po scenariju, drugačnem od običajnega.

Strokovna ekskurzija na Beneški bienale (2007): Nadja Zgonik, Barbara, Silva Bandelj, Marko Marin. Foto: BOJANA BAJEC / ARHIV CTF UL AGRFT

BLAŽ LUKAN

BSM

Pogosto se spomnim na Barbaro, včasih smo jo imenovali preprosto »BSM«, s prvimi črkami njenega celotnega imena in priimka, včasih pa se mi je po pomoti zapisal tudi njen prejšnji priimek, Pušič. Razlog za to, da se je spomnim, ni samo njena slika, ki, kadar koli grem mimo, zre vame z razstave, postavljene na akademiji ob njeni 70-letnici, v spominu sem ohranil predvsem podobo prijazne, umirjene, preudarne sodelavke, ki sem jo poznal bolj iz sodelovanja na šoli kakor zasebno; med nama je bilo vendarle več kot desetletje razlike. Tudi ko v poštnem arhivu pregledujem najina elektronska dopisovanja, so ta vedno povezana s projekti, z delom na akademiji ali pri raziskovalnem programu, ki ga je vodila. Še največ jih je namenjenih urejanju monumentalne monografije *Dinamika sprememb v slovenskem gledališču 20. stoletja*, ki smo jo skupaj uredili Barbara, Maja Šorli in jaz in ki prinaša nekaj temeljnih raziskav o slovenskem gledališču preteklega stoletja; sama je vanjo prispevala študijo o starogrški tragediji v slovenskem gledališču, na njenih predstavitvah pa ni več mogla sodelovati ...

Barbara je sicer na mestu predavateljice gledališke zgodovine na akademiji nasledila profe-

sorja Marina, vendar je bila v nekem pogledu bolj naslednica legendarnega Kumbe. Bila je mednarodno dejavna, v letu pred smrtjo je v Ljubljani organizirala znanstveno konferenco z elitno mednarodno zasedbo. Najbrž tudi ni naključje, da jo je tako vznemirila usoda velike igralkе, svetovljanke Marije Vere, ki ji je posvetila velik del svojih raziskav, o njej pa sta s prijateljico Majo Weiss pripravili tudi dokumentarec. Prav Maja mi je, potem ko je Barbara odšla, prenesla nekaj njenih lepih, »poslovnih« besed ... Spominjam se tudi svojega – prvega, žal pa ne tudi zadnjega – nekrologa, ki sem ga na slovesu od Barbare v akademiskem dramaturškem seminarju le s težavo prebral do konca ...

Lepo, da oživljamo spomin na Barbaro in njeno zapuščino ob desetletnici smrti. Njenega pomena, si predstavljam, ne bo težko izmeriti. Če se za konec še nekoliko pošalim, lahko ugotovim, da je ostal živ še en simpatičen Barbarin vpliv, namreč fenomen zamujanja na sestanke ali predavanja, saj nekateri člani dramaturškega oddelka to tradicijo prizadevno ohranjajo ...

V predavalnici na Nazorjevi (2006). Foto: ŽELJKO STEVANIČ IFP / ARHIV CTF UL AGRFT

ALDO MILOHNIČ

Poklon duhovni sopotnici

Poskušam rekonstruirati, kdaj sva se prvič srečala z Barbaro, in se jezim na spomin, ki je nestanoviten, luknjičast, nezanesljiv ... Potem pa iz tega varljivega vrelca spominskih podob privre prizor, ki je že nekoliko porumenel, a še vedno dovolj živ in barvit, da se nanj lahko zanesem. To je bilo sredi 90-ih let, ko sem sodeloval pri mednarodni raziskavi *Der Inszenierte Leib*, ki so jo vodili kolegi iz Avstrije, in sem zbiral referenčno dokumentarno in arhivsko gradivo o telesu v zgodovini slovenskega gledališča. Z Barbaro sva se gotovo poznala tudi prej, vendar

je bilo takrat prvič, da sem jo obiskal v kabinetu na Nazarjevi, ki ga je – potem ko je diplomirala in se zaposlila kot asistentka stažistka na AGRFT – delila s svojim mentorjem, profesorjem Marinom. Pričakala sta me nasmejana, Barbara je že imela pripravljeno gradivo zame, skrbno urejeno in zloženo na lični starinski mizici. Spomin na ta obisk je tudi spomin na Barbarino prijaznost, kolegialnost, morda celo tovarištvo, vsekakor pa tudi na njeno strokovnost, sistematičnost in zanesljivost. Srečevala sva se tudi ob raznih drugih priložnostih. Ko

Fotografija, ki je bila objavljena ob Barbarinem intervjuju z Markom Marinom v skupni številki revij *Maska, Formart* in *Ekran* o spominu (1997). Foto: DEJAN HABICHT

sva se некоč pogovarjala o zagatah gledališke terminologije, je povedala, da bi bila vesela mojega sodelovanja s strokovno skupino, ki je bila takrat sredi priprav *Gledališkega terminološkega slovarja*, a žal nisem utegnil, ker sem bil prezaposlen z drugimi obveznostmi. Sva pa oba sodelovala v prvem uredništvu revije *Amfiteater* in še pri kakšnih drugih projektih.

Tudi po svoji veliko prezgodnji smrti je Barbara ostala moja duhovna zaveznica in sopotnica. Zadnjih deset let, kolikor predavam zgodovino gledališča na AGRFT, na začetku vsakega študijskega leta študentom prvih letnikov gledaliških smeri predvajam film *Hočem osvojiti svet – Portret igralka Marije Vere*, v katerem nas kot pripovedovalka popelje skozi življenje in delo velike slovenske igralka. Film, za katerega je skupaj z režiserko Majo Weiss napisala scenarij, je zgleden primer oživitve pomembnega poglavja iz zgodovine slovenskega in evropskega gledališča, zlasti seveda specifičnega položaja igralka v prvi polovici 20. stoletja, iz katerega se študenti lahko več naučijo o kreativnem in predanem raziskovanju zgodovine gledališča kot iz debelih strokovnih bukev. Do zdaj sem si ga ogledal skupaj s študenti desetih generacij, a se zato nič manj ne veselim, da si ga bom 1. oktobra ponovno ogledal skupaj z novo generacijo, tokrat v okviru dogodka v spomin na Barbaro.

Več mojih študentov, ki jih je zanimala zgodovina igraltva na Slovenskem in so o tem napisali seminarska besedila, je izhajalo iz Barbarinega navdihujočega članka o življenju igralcev na prehodu iz 19. v 20. stoletje. Nastal je na podlagi njenega predavanja v okviru projekta *Vesela znanost*, ki ga je vodila Alenka Bogovič in je potekal v trnovskem KUD-u Franceta Prešerna. Danes žal ni več ne Barbare ne *Vesele znanosti*, tudi KUD Franceta Prešerna obstaja samo še na papirju.

Lani sem pisal članek ob stoletnici izida prve številke revije *Maska*. Seveda tudi tokrat ni šlo brez Barbare; ob tej priliki sem z veseljem ponovno prebral njen temeljito in lucidno napisan članek o zgodovini gledališke publicistike na Slo-

venskem, ki je bil objavljen prav v *Maski*, v dveh številkah iz leta 1999. Primerov tovrstnih srečanj z Barbarino raziskovalno in teoretsko zapuščino je veliko – veliko preveč za omejeni obseg tega kratkega spominskega prispevka.

Prav zdaj, ko ga pišem, poteka virtualna konferenca Mednarodne zveze za gledališke raziskave (IFTR). Sodelujem v intenzivnih in strokovno poglobljenih razpravah, ki so svojevrsten zaščitni znak Delovne skupine za gledališko zgodovinopisje – to izjemno produktivno vzdušje, v katerem člani in članice predstavljamo izsledke svojih raziskav in o njih kolegialno razpravljamo, je некоč soustvarjala tudi Barbara. Pred njo seveda tudi profesorja Kumbatovič in Marin, a ta Barbarin nemirni, raziskovalno ustvarjalni duh vendarle čutim na prav poseben način, ki je verjetno tudi generacijsko zaznamovan. In sem ji zelo hvaležen, da še vedno ostaja moja duhovna sopotnica – pri raziskovanju, pri poučevanju, v mislih, v spominu ...

PIRKKO KOSKI

Barbara

Barbaro sem prvič srečala leta 1997 v Helsinkih, kjer smo imeli letni kolokvij Delovne skupine za gledališko zgodovinopisje pri IFTR. V mojem spominu na to srečanje Barbara ne govori veliko, a zdi se mi, da ve, kaj govori, in posluša svoje kolege. To srečanje je pripeljalo do več kot desetletje trajajočih sodelovanj, letnih srečevanj in druženj – ter toplih spominov. Naučila sem se spoznati njo in njeno delo in ceniti oboje.

Zame je bila Barbara prijateljica ter zaupanja vredna znanstvenica in sodelavka. V okviru delovne skupine, ki je dolgoročno povezala raziskovalce s področja gledališča, smo mnogi, vključno z Barbaro, delili strokovne izkušnje in težave ter uživali v kompetentnih komentarjih kolegov. Naučili smo se spoznati drug drugega in deliti izsledke naših raziskav. Barbara nam je približala slovensko gledališče, še posebej igralstvo. Ko se je leta 2008 delovna skupina sestala v Ljubljani, smo lahko te informacije natančneje kontekstualizirali, uživali smo v prisrčnem gostoljubju (vključno z nočnim druženjem pri Barbari in Helmarju na njenem čudovitem vrtu) in izkusili srednjeevropski duh slovenske kulture.

V mojih očeh se je Barbara uvrščala med tiste zgodovinarje in raziskovalce gledališča, ki sledijo skupnim zgodovinskim načelom onkraj

državnih meja, vendar kot raziskovalno gradivo uporabljajo lastno kulturo, kar krepi resnično sodelovanje, spodbuja razprave ter omogoča nastanek primerjalnih študij. Barbari je uspelo tudi dokazati, da ni nujno, da si državne meje in čezmejno sodelovanje nasprotujejo, in da je tudi majhno lahko pomembno. Da je resnično predana mednarodnemu sodelovanju, je dokazala tudi s tem, da je s Tomom Postlewaitom napisala članek o prvih desetletjih delovanja Delovne skupine za gledališko zgodovinopisje.

Obe sva se zanimali za sodobne uprizoritve starogrške drame in jih skupaj podoživeli v več evropskih državah, zlasti v Grčiji. Iz spomina lahko priključem njeno predstavitev o zboru v neki slovenski uprizoritvi starogrške drame – dober primer, kako gledališče združuje narode in še vedno lahko resnično predstavlja enega izmed njih.

Potem ko je Barbara umrla, je imela Delovna skupina za gledališko zgodovinopisje poseben sestanek, na katerem smo delili spomine nanjo. Nimam občutka, da je od takrat preteklo že veliko časa. Kot da bi bila njena osebnost na neki način še vedno prisotna, kar potrjuje tudi ta spominski dogodek.

Iz angleščine prevedel Aldo Milohnič

Barbara in Pirkko Koski v Odeonu Heroda Atiškega v Atenah (2004). Foto: SIMONA JEŠELNIK / ARHIV CTF UL AGRFT

MIRAN ZUPANIČ

Zame je živa

Težko mi je pisati, še težje razmišljati o njej v preteklem času. Vem, v četrtek, sedmega julija 2011, je umrla v svojem štiriinštiridesetem letu, in vem, ni je več. A zame je živa. Samo nekam ven je skočila in bo kmalu nazaj. Zasopla bo pritekla na sestanek, z zamudo kot običajno, malce ji bo nerodno, a ne toliko, da ne bi naslednjič spet zamudila. Dejavna, elegantna, iskriva, priljudna in odmaknjena hkrati.

Barbara.

Gledam jo na Karpovi fotografiji. S profesorjem Marinom stojita pred Maxijem. Triada 2004, protest treh akademij pred parlamentom. Rešitev naših prostorskih tisk zahtevamo, a še sanja se nam ne, koliko let bo minilo, preden bo oblast vsaj delno prisluhnila našim zahtevam. »Akademije na cesti« je naš slogan, natisnjen tudi na trakova, ki sta si ju Barbara in profesor Marin privezala na

rokava. Mirnski graščak ga nosi s samoumevno brezbriznostjo, Barbara pa je, tako se mi zdi, rahlo v zadregi. Aktivistična drža ni njena prva izbira, pa še zebe jo na to aprilsko dopoldne. Za njima Bojana, ki se protesta udeležuje z vrečko Živex. Ograjni sistemi. Prizemljitev in prisposodba ločnic, ki nas razdvajajo. Tudi oddelke naše akademije, našo napol imaginarno akademsko skupnost. Barbara je ena tistih, ki to skupnost povezujejo in tkejo kot realiteto, kot živo dejanskost. Kot polje vzajemnega spoštovanja, komunikacije, sodelovanja, kot prostor dajanja in sprejemanja, v katerem drug drugemu pomagamo pri uresničevanju zmožnosti in ustvarjalnih ciljev.

Lahko tak človek res izgine v nepovrat, docela in dokončno umre? Ali pa delci njegovega obstajanja ostanejo vtankani v živo resničnost bivajočih?

Z Markom Marinom in Bojano Bajec na protestu treh akademij pred parlamentom (2004). Foto: KARPO GODINA

BOJANA BAJEC

Mojstrica besede

Moji prvi spomini na Barbaro Sušec Michieli segajo v čas priprave njenega doktorata, ko je v knjižnico, kjer sem bila na začetku svojega službovanja, prihajala po zeleno literaturo, hkrati pa so tesno povezani z mojim takratnim predstojnikom dr. Markom Marinom. Leta 2003 je Barbara postala moja predstojnica in na skupaj preživeta leta v Centru za teatrologijo in filmologijo imam lepe spomine. Ko sem nekaj let kasneje želela napisati magisterij, je postala moja mentorica, vendar je splet različnih okoliščin preprečil mojo namero.

V lepem spominu mi ostajajo tudi izleti, ki jih je organizirala; aprila 2007 smo obiskali grad na Mirni («Spečo lepoticó« prof. Marina), dvakrat sem bila skupaj z njo in študenti na Beneškem bienalu ... Nepozabni spomini.

Ob prvem novembru vedno postojim ob Barbarinem grobu. Spominjam se je predvsem kot mojstrice ravnanja z besedami. Vedno sem občudovala njen občutek za besedo – kako je znala kaj napisati ali v težkih trenutkih človeka potolažiti. Ob nepričakovani smrti tasta mi je napisala: »Življenje gre včasih res čisto svojo pot – mimo pričakovanj in želja. Ampak – kot si tudi sama pogosto ponavljam – kar nas ne uniči, nas naredi močnejše (in zrelejše).« V zadnjem obdobju njenega življenja smo v knjižnici – na njen predlog – kupili nekaj knjig, ki so obravnavale tematiko smrti; še danes se sprašujem, ali je bila to njena slutnja konca ali želja, da smrt premaga.

Barbara ob grobu Marije Vere; kader iz filma *Hočem osvojiti svet - Portret igralkе Marije Vere*

SIMONA JEŠELNIK

Dekle z bisernim uhanom

Ko je Barbara stopila v akademsko življenje, je prof. Marko Marin vedel, da si lahko oddahne, saj je končno našel naslednico, ki bo nadaljevala Kumbatovičevo tradicijo na AGRFT. Barbara je v CTF prinesla nov renesančni duh, osvežila odnose in prenovila delovanje centra. Z njenim odhodom se je tako sklenila tudi Kumbatovičeva era.

Barbara je izžarevala neko specifično odrsko karizmo in bi lahko o njej zapisala besede, ki se bolj prilegajo opisu igralk: da je imela širok diapazon, da jo je ljubila kamera, saj je bila lepa in fotogenična ... A njena pot je bila polihistorična, bila je znanstvenica za vse čase in nazore.

Pisarno je imela na koncu hodnika v tretjem nadstropju Nazarjeve 3. Njena hoja mimo naših pisarn je bila skoraj eterična, vendar odločna in ponosna. Za hip se je zdelo, da prihaja bolj krhek deklič. Kot da bi stopalo dekle z bisernim uhanom Jana Vermeerja.

Sodelavce CTF je vključevala v svoje projekte in je v dinamiko dela vnesla profesionalno kolegialnost. Zlasti pri načrtovanju dela se je pokazal njen občutek za progresivnost, talent za matematiko in obvladovanje diplomatskega parketa. Neprekosljiv pa je bil njen instinkt za pridobivanje sredstev z različnih razpisov in skladov. Pri delu je bila nepopustljiva, natančna, vendar spoštljiva. Bila je borka v vseh pogledih in je s pozitivnim duhom vztrajala do konca. Na vseh ravneh je uporniško skrbela za pozicijo žensk in vztrajala v enakopravnosti sogovornic v tem, včasih ponižujočem, svetu gledališkega zakulisja.

Ometa v mladost je nekega dne odšla, po hodniku do konca, na morje, praznovat življenje v gledališke Benetke, tja, od koder plovejo gondole onkraj, in se od nas poslovila.

V nekdanji stavbi UL AGRFT na Nazarjevi (2006). Foto: ŽELJKO STEVANIĆ IFP / ARHIV CTF UL AGRFT

SILVA BANDELJ

Humanistka

Kot blisk je minilo deset let, odkar Barbare Sušec Michieli ni več med nami. Ko pomislim nanjo, se spomnim na njeno zadnje obdobje v življenju, ko sva se najbolj zbližali. Barbara je na akademiji poleg profesure opravljala tudi raziskovalno delo in uspela je na razpisu, s katerim je dobila sredstva ARRS za raziskovalni program »Gledališke in medumetniške raziskave«, pod odkriljem katerega skupina raziskovalcev še danes opravlja raziskovalno delo in objavlja rezultate svojih raziskav. Tu je nastopila tudi moja vloga, saj od takrat skrbim za del administrativnih opravil pri izvajanju raziskovalnega programa.

Barbara je imela ogromno energije in je pripravila veliko projektov. Poleg profesure, mentorstev, mednarodnih konferenc je našla čas tudi za organizacijo strokovnih ekskurzij, in naši obiski Beneškega bienala so bili nepozabni!

V letu, ko je bila že zelo bolna, je črpala energijo od ne vem kje. Ne samo, da se je udeleževala mednarodnih konferenc, organizirala je tudi konferenco STEP v Ljubljani, bila je mentorica diplomskih in doktorskih disertacij, sodelovala je pri nastanku digitalne zbirke *Partizansko gledališče*, bila je sourednica knjige *Dinamika sprememb v slovenskem gledališču 20. stoletja*, objavljala je znanstvene članke v uglednih mednarodnih revijah, skratka, bila je neustavljiva, tako da včasih ljudje sploh niso verjeli, da je tako bolna. Vendar je zmogla vse, in šele ko je vse izpeljala, je njena življenjska sila ugasnila. Ob vsem tem pa nikoli ni pozabila na sočloveka in je vedno našla toplo in spodbudno besedo za vsakogar. Bila je nežna, a vendar močna ženska. Bila je prava humanistka, ki bi danes lahko bila marsikomu za zgled.

V predavalnici na Nazarjevi (2006). Foto: ŽELJKO STEVANIČ IFP / ARHIV CTF UL AGRFT

MIHA GRUM

U spomin Barbari Sušec Michieli

Spomnim se profesorja Marina na hodniku tretjega nadstropja Nazorjeve 3. Bil je skrušen, kot bi bil izgubil otroka. Rekel je, da je to nepopravljiva škoda, ker ona je bila pripravljena. Ni prišel na komemoracijo na akademiji niti na pogreb, rekel mi je: »Ne morem.« Ob praznovanju 80-letnice profesorja Marina je imela profesorica Barbara Sušec Michieli govor, ki je tudi meni razkril obojestransko globokega spoštovanja. Z njenimi besedami je dogodek postal zlahten, slavljenec je postal erudit, akademik ter vizionar in mi priča čudežu Speče lepote. Od tu slutim njeno veličino.

Na Beneškem bienalu z Markom Marinom (2007). Foto: BOJANA BAJEC / ARHIV CTF UL AGRFT

BARBARI

Deset let je
Koža izgublja prožnost
Oči še vedno hrepenijo
Reka šumi med drevje
Na bregovih otroci odraščajo
Mile zarje v meglicah prinašajo upanje
Prijateljice so prijazne in vzpodbudne

Tebe ni, Barbara
Še vedno te pogrešam
Tvojo skrbnost, blagost, skrivnostnost,
Tebe
Prijateljstvo in ljubezen
Deset let je vse drugače
Ptič je padel iz višine in izginil v večnost
10 let = ∞

(MAJA WEISS, 7. 7. 2021)

Programski list ob dogodku v spomin na dr. Barbaro Sušec Michieli (1967–2011)
HOČEM OSVOJITI SVET 2.1 – IGRALKA NA PREPIHU KULTUR
UL AGRFT, 1. oktober 2021

Koncept: MAJA WEISS, DR. MAJA ŠORLI in DR. ALDO MILOHNIČ
Produkcija: AKADEMIJA ZA GLEDALIŠČE, RADIO, FILM IN TELEVIZIJO UNIVERZE V LJUBLJANI,
FESTIVAL MESTO ŽENSK in ZAVOD MAJA WEISS

Univerza v Ljubljani
Akademija za gledališče,
radio, film in televizijo

Uredili: DR. ALDO MILOHNIČ, DR. MAJA ŠORLI, MAJA WEISS
Jezikovni pregled: MAG. DARJA MARKOJA
Oblikovanje: ČRT MATE
Tisk: DEMAT, D.O.O.
Naklada: 250 IZVODOV

Izdajatelj in založnik: AKADEMIJA ZA GLEDALIŠČE, RADIO, FILM IN TELEVIZIJO UNIVERZE V LJUBLJANI
Zanj: PROF. TOMAŽ GUBENŠEK, DEKAN
Ljubljana, 2021
Vse pravice pridržane.

Avtorji fotografij: BOJANA BAJEC, MIHA FRAS, DIEGO ANDRÉS GÓMEZ, DEJAN HABICHT, KARPO GODINA, SIMONA JEŠELNIK, MARTIN SKOLIBER, ŽELJKO STEVANIČ IFP – hvala vsem za prijazno soglasje za objavo
(za fotografije Diega Andrésa Gómeza posebna zahvala TITU GOMEZU GRGIČU in TANJI DEVETAK)

Fotografija na naslovni strani: ŽELJKO STEVANIČ IFP / ARHIV CTF UL AGRFT

Viri fotografskega gradiva: ARHIV CTF UL AGRFT, SLOGI, ZASEBNI ARHIVI FOTOGRAFOV, ZASEBNI ARHIVI EVE PUŠIČ, ANNE SCHRAMM, MAJE WEISS, NATAŠE GORŠEK MENCIN, MAJE ŠORLI, MIRANA ZUPANIČA

Zahvala za pomoč pri iskanju in tehnični pripravi fotografskega gradiva:

SIMONA JEŠELNIK, MIHA GRUM, BOŠTJAN BOTAS KENDA, TEA ROGELJ

Hvala avtorjem in avtoricam spominskih prispevkov v programskem listu ter udeleženkam in udeležencem spominskega dogodka.

Finančna podpora:

SVET ZA UMETNOST UNIVERZE V LJUBLJANI IN JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST REPUBLIKE SLOVENIJE V OKVIRU RAZISKOVALNEGA PROGRAMA GLEDALIŠKE IN MEDUMETNOSTNE RAZISKAVE P6-0376

kultura

Svet za umetnost Univerze v Ljubljani

ARRS

JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJE

Dogodek je del projekta BEPART, ki ga MESTO ŽENSK izvaja s podporo programa USTVARJALNA EVROPA.

Publikacija je brezplačna; prosto dostopna je tudi v digitalni obliki na spletni strani UL AGRFT (www.agrft.uni-lj.si).

1/11. MITIZIRANJE

1. kritične omare → *Wikipedia Role Playing and Identity*:

tema - ker je igralci več kot enkrat proučevali blog, koralitencije povezane z WoWom, je igralci potencialnem napredu do praktična inteli "ekstremizem" v odnosu do svojih zadržanih občutkov, to proučevanje da transformacijsko učeno prenosijo tudi na ne-igralce (= aktivni distribuirani in za juno potovanja - medij)

→ izumitelji: podoben, nekonvencionalne zgodbe o vladavini in + izumitelj to samo-promocijo
↓ ↓ izpeljane Leigh Woods

ponovno delovanje tega ekstremizma nitne na publiki (W), sl. zgodovino, biografijo

na primer: Keene

Keene je to sebe ustvarjal fascinanten karakter in pustil drugim, da napiše njegovo zgodbo. Biografiji je to ustrezalo in so sledile na svoje interese
→ "mitovani" sledi in odnos do tega uporablja, takšno vne

Kader iz filma *Hočem osvojiti svet* – Portret igralke Marije Vere

74 SMRT: svoj zemlja le svoj
delež – prah – si vzame,
a duh, moj boljši del, ostane
tvoj.

Barbarin izpis citata iz Shakespearovega soneta

SAJ ZEMLJA LE SVOJ DELEŽ – PRAH – SI VZAME,
A DUH, MOJ BOLJŠI DEL, OSTANE TVOJ.

William Shakespeare, *Sonet 74*, prev. Janez Menart